

บทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดน
ต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

โดย

พลตรี ชวลิต พงษ์พิทักษ์
ผู้บังคับการจังหวัดทหารบกราชบุรี
กองทัพบก

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 57
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2557 - 2558

บทคัดย่อ

เรื่อง บทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดนต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ลักษณะวิชา การเมือง

ผู้วิจัย พลตรี ขวลิขิต พงษ์พิทักษ์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อาจมีผลต่อบทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดน ซึ่งวางกำลังในพื้นที่ชายแดน โดยมีพันธกิจ อยู่ 3 ประการ ได้แก่ การเฝ้าตรวจและป้องกันชายแดน การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน และการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดนว่ายังมีความจำเป็นต้องมีอยู่ต่อไปหรือไม่ หากคงไว้จะทำให้เสียบรรยากาศของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะด้านการค้า และการท่องเที่ยวหรือไม่ ในขณะที่เส้นเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะ เมียนมา มากกว่า 1,000 กิโลเมตร ยังมีได้มีการปักปันเขตแดน และยังมีการเคลื่อนไหวของชนกลุ่มน้อยในเมียนมา การละเมิดกฎหมายในพื้นที่ชายแดน เช่น ยาเสพติด การหลบหนีเข้าเมือง การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้ ยังปรากฏอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นที่มาของการวิจัย เรื่องบทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดนต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาสถานะปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนปัจจุบันและอนาคตเพื่อกำหนดบทบาทที่ควรจะเป็นของกองกำลังป้องกันชายแดน เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยวิจัยเฉพาะพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา ด้านจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ เฉพาะเรื่องที่เปิดเผยได้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์จากปัญหาในพื้นที่ชายแดน นโยบายความมั่นคง เศรษฐกิจ ผลประโยชน์ของชาติที่ต้องมีการสนับสนุนจากทหารในพื้นที่ชายแดน ร่วมกับทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศ สังคมจิตวิทยา และเปรียบเทียบกับวิธีปฏิบัติของประเทศอื่นๆ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนยังมีความจำเป็นต้องมีกองกำลังป้องกันชายแดนอยู่ต่อไป โดยคงปฏิบัติพันธกิจเช่นเดิมและอาจปรับบทบาทให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด ตามสถานการณ์และเวลา มีข้อเสนอแนะคือ การนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในชายแดนด้านอื่นๆ ควรปรับบทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดนให้เหมาะสมกับสถานการณ์และพื้นที่ และควรวิจัยต่อไปว่า ถึงห้วงเวลาใดควรปรับภารกิจของกองกำลังป้องกันชายแดนให้เป็นเช่นไร

คำนำ

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทยนั้น จะต้องมีการเตรียมการเพื่อให้ได้ประโยชน์และสามารถร่วมมือกับชาติสมาชิกอาเซียนและคู่เจรจา ทั้งในด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมจิตวิทยา ในขณะที่ชาติสมาชิกอาเซียนมีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งทางสังคมจิตวิทยาและทางเศรษฐกิจ รวมถึงยังมีปัญหาร่วมกันของบางชาติสมาชิก เช่น ไทย และเมียนมาได้แก่ ปัญหาเส้นเขตแดน การลักลอบเข้าเมือง การลักลอบนำเข้ายาเสพติด การเคลื่อนไหวของชนกลุ่มน้อยในเมียนมา เป็นต้น ซึ่งที่ผ่านมากองกำลังป้องกันชายแดนได้มีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาและบริหารจัดการเรื่องนี้มาอย่างต่อเนื่อง เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้ว ยังคงจำเป็นต้องมีกองกำลังป้องกันชายแดนปฏิบัติการอยู่ต่อไปหรือไม่หากคงไว้จะเสียบรรยากาศการท่องเที่ยวและการค้าหรือไม่ ประเด็นเหล่านี้เริ่มมีการให้ความสนใจพูดคุยถึงบ้างแล้ว จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ขึ้น ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าผลการวิจัยจะมีส่วนต่อการพิจารณาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาถึงการคงไว้หรือเปลี่ยนแปลงใดๆ ของกองกำลังป้องกันชายแดนและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์บ้างต่อผู้ที่สนใจและเป็นพื้นฐานอ้างอิงให้กับผู้ที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้หรือประเด็นที่เกี่ยวข้องในโอกาสต่อไป

พลตรี

(ชาลิต พงษ์พิทักษ์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยเรื่อง “บทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดนต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” สำเร็จลุล่วงได้ด้วยคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาตั้งแต่คำแนะนำแนวทางการกำหนดหัวข้อย่อยในแต่ละบท นอกจากนั้นท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกรรมการในการสอบเอกสารวิจัย ยังได้ให้ข้อคิด คำแนะนำ ที่เป็นประโยชน์อย่างมาก รวมถึงเพื่อนนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 57 ที่ให้คำแนะนำ แง่คิด ในหลายๆ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทั้งหมดนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้แนวคิด ได้ประเด็นที่น่าสนใจ เพิ่มในการวิจัยมากขึ้นทำให้ผลการวิจัยครอบคลุมประเด็นหลากหลายขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณ พลโท วัฒนา ฤทธิ์เรืองเดช พลโท ธิรา เพ็ญเขตกรณ์ ที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา พันเอก เลอพงษ์ บุญชนะภักดี ที่ได้ให้คำแนะนำ และขอขอบคุณ ท่านรองอธิบดีกรมอาเซียน นายเชิดเกียรติ อัคราทร ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบเอกสารวิจัย ซึ่งได้ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยให้มีความสมบูรณ์ ตลอดจนขอขอบคุณผู้ที่เสียสละเวลาช่วยเหลือด้านการพิมพ์และด้านธุรการอื่นๆ จนเอกสารวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณผู้บังคับบัญชาและกองทัพบกที่ให้โอกาสเข้ารับการศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และขอขอบคุณครอบครัวอันเป็นที่รักที่เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมุ่งมั่นทำงานวิจัยครั้งนี้จนเสร็จสมบูรณ์ คุณประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากผลงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่กองทัพบกและบุคคลทุกท่านที่ได้กล่าวถึง หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารวิจัยฉบับนี้จะมีคุณค่าทั้งทางวิชาการและการใช้อ้างอิงเป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาชาติไทยอย่างยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจต่อไป

พลตรี

(ชาลิต พงษ์พิทักษ์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	3
คำจำกัดความ	3
บทที่ 2 ทฤษฎีและแนวความคิดการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน โดยกองกำลังต่างๆ	6
บทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดน	6
รูปแบบปัญหาและความถี่ของปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวชายแดน	7
แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติของไทย	8
นโยบายรัฐบาลไทยต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	11
แนวคิดด้านการค้าระหว่างประเทศ	21
นโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	28
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
การดำเนินการบริหารพื้นที่ชายแดนของประเทศอื่นๆ	34
บทที่ 3 บทบาทปัจจุบันของกองกำลังป้องกันชายแดนต่อการแก้ไขและป้องกันปัญหาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา	36
ภารกิจของกองกำลังป้องกันชายแดนในปัจจุบัน	36
รูปแบบปัญหาที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
รูปแบบงานที่กองกำลังป้องกันชายแดนสนับสนุนความมั่นคงด้านอื่นๆ	
นอกจากด้านการทหาร	46
บทที่ 4 บทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	50
การสนับสนุนการเตรียมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนให้กับหน่วยงานอื่น	50
ความท้าทายด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นตามแนวชายแดนที่เชื่อมโยงกับกองทัพ	52
ประโยชน์ของการมีกองกำลังป้องกันชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	52
แนวคิดในการปรับบทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	53
ภารกิจของกองกำลังป้องกันชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	53
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	54
สรุป	54
ข้อเสนอแนะ	55
บรรณานุกรม	57
ประวัติย่อผู้วิจัย	58

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3-1	การกระทำผิด พ.ร.บ.ยาเสพติด พื้นที่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในห้วงตั้งแต่ ต.ค.53 – ปัจจุบัน หน่วยเฉพาะกิจจงอางศึก	40
3-2	การจับกุมผู้นำพา และบุคคลต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในห้วงตั้งแต่ ต.ค.53 - ปัจจุบัน หน่วยเฉพาะกิจจงอางศึก	42
3-3	การกระทำผิด พ.ร.บ.ป่าไม้ พื้นที่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในห้วงตั้งแต่ ต.ค.53 – ปัจจุบัน หน่วยเฉพาะกิจจงอางศึก	44
3-4	สรุปมูลค่าสินค้านำเข้าและส่งออกช่องทางอนุวัติชั่วคราวด่านสิงขร ในวงรอบแต่ละปี	46

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของไทยตั้งแต่ 31 ธันวาคม 2558 นั้นย่อมมีผลต่อบทบาทของกองทัพ โดยเฉพาะกองกำลังป้องกันชายแดน ซึ่งวางกำลังในบริเวณพื้นที่ชายแดนรอบประเทศไทยอยู่ 7 กองกำลัง โดยปัจจุบันกองกำลังป้องกันชายแดนปฏิบัติพันธกิจ อยู่ 3 ประการเป็นหลัก ได้แก่ การเฝ้าตรวจและป้องกันชายแดน การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน และการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจากการปฏิบัติตามพันธกิจ ดังกล่าว ที่ผ่านมานั้น ปฏิบัติงานภายใต้กรอบของกฎอัยการศึกและนโยบายความมั่นคงชายแดน เป็นการปฏิบัติทั้งระดับยุทธศาสตร์ ยุทธการและยุทธวิธีในหน่วยเดียวกัน มีการแสดงกำลังในพื้นที่ชายแดน นับตั้งแต่ตำบลชายแดนเข้ามาจนถึงตำบลถัดจากชายแดนตลอดจนพื้นที่ระวางป้องกัน ในห้วงที่มีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่ผ่านมา มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของทหารในพื้นที่ชายแดน ซึ่งหมายถึงกองกำลังป้องกันชายแดนอย่างกว้างขวาง ประเด็นคือ ยังมีความจำเป็นต้องมีกำลังทหารประจำการอยู่ในพื้นที่ชายแดนต่อไปหรือไม่ ควรจะปล่อยให้เป็นที่ของกระทรวงอื่น ตามหน้าที่ของกระทรวงนั้นๆ หรือไม่ การยังคงมีกำลังทหารอยู่ในพื้นที่ชายแดน จะทำให้เสียบรรยากาศของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะด้านการค้าและการท่องเที่ยวหรือไม่ ในขณะที่กองทัพเองก็ยังไม่มีความชัดเจนว่าจะปรับบทบาทในพื้นที่ชายแดน หรือไม่ อย่างไร หากจะปรับจะมีบทบาทใหม่อย่างไร โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนบริเวณจุดผ่านแดน ทั้งจุดผ่านแดนชั่วคราว จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรนทางการค้า จุดผ่อนปรนเพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ มีการจัดกำลังทหารประจำการปฏิบัติหน้าที่ควบคุม ไปด้วยตำรวจตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าหน้าที่ศุลกากร อย่างชัดเจนมาโดยตลอด นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ชายแดน ที่มีเส้นทางทราffic ผ่านเข้าออกทางธรรมชาติที่ราษฎรใช้ไปมาหาสู่กันมาก่อนและถูกปิดการสัญจรไว้เนื่องจากความชัดเจนของเส้นเขตแดนไม่เป็นที่ตกลงกันได้ ซึ่งหมายถึงยังไม่มีมีการปักปันเขตแดนนั่นเอง เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้ว หากประเทศไทยกำหนดวิธีปฏิบัติในช่องทางชายแดน ไม่รัดกุมหรือยึดถือแนวทางการปฏิบัติเช่นประเทศที่ชายแดนติดกัน แต่มีการปักปันเขตแดนชัดเจนแล้ว อาจเกิดปัญหาตามมาอีกมากได้ เช่น การรุกล้ำเขตแดน การใช้พื้นที่ชายแดน

โดยชนกลุ่มน้อยต่างๆ ในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะชายแดนไทย-เมียนมา เพราะในประเทศเมียนมายังปรากฏการเคลื่อนไหวกของชนกลุ่มน้อยหลายๆ กลุ่ม ทั้งลักษณะการต่อต้านรัฐบาลเมียนมาด้วยการเคลื่อนไหวทางการเมือง การใช้กำลังปฏิบัติการทางยุทธวิธี การแย่งชิงพื้นที่ครอบครอง การขยายเขตพื้นที่อิทธิพลและพื้นที่ทำกิน เป็นต้น เมื่อเจาะจงไปที่ชายแดนไทย-เมียนมา 2,401 กิโลเมตร จะพบว่ามีความเสี่ยงต่อประเด็นดังกล่าวตลอดแนวชายแดน ประเด็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นและได้เกิดขึ้นมาตลอดเวลาของกองกำลังป้องกันชายแดนเผชิญอยู่คือการปฏิบัติการใดๆ ในพื้นที่เส้นเขตแดนไม่ชัดเจน การลักลอบทำผิดกฎหมายโดยเฉพาะการลักลอบเข้าเมือง การลักลอบขนยาเสพติด การลักลอบขนสินค้าเถียงภาษีตามแนวชายแดน ทั้งบริเวณจุดผ่านแดนและบริเวณที่มีได้กำหนดเป็นจุดผ่านแดน ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อสังคมทั่วไปมาโดยตลอด นอกจากนั้นยังมีความเสี่ยงต่อการถูกล้อสิทธิโดยโดยราษฎร กองกำลังติดอาวุธของชนกลุ่มน้อย ซึ่งหากปล่อยไว้นานไป เมียนมาจะยึดเป็นข้ออ้างว่าพื้นที่ดังกล่าวไม่ใช่ของไทย เพราะหากใช้เหตุใดจึงปล่อยให้ชนกลุ่มน้อยเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ เป็นต้น ปัญหาลักษณะนี้ได้ปรากฏขึ้นอยู่ตลอดเวลาที่ผ่านมาต่างๆ ที่มีการวางกำลังของกองกำลังป้องกันชายแดนอยู่เสมอมา หากมีการดำเนินนโยบายเรื่องการวางกำลังป้องกันชายแดนไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น และจะเกิดขึ้นต่อไปแล้วจะก่อให้เกิดปัญหาด้านความมั่นคงตามแนวชายแดน และโยงไปถึงปัญหาด้านอื่นๆ อีกในอนาคต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวิจัยในเรื่องดังกล่าวว่าภารกิจของกองกำลังป้องกันชายแดนจะยังคงมีอยู่หรือไม่ หากมีความจำเป็นที่จะต้องมีอยู่ ควรจะต้องปรับภารกิจให้มีบทบาทต่อการเอื้อผลประโยชน์ของชาติจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างไร ซึ่งผลที่ได้รับจากการวิจัยคือ จะทำให้ทราบความจำเป็นและบทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อันจะนำไปสู่การกำหนดภารกิจของกองกำลังป้องกันชายแดนได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึง สถานะปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนปัจจุบัน และปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จากสถานะแวดล้อมในปัจจุบันและที่จะเกิดขึ้น เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาดังกล่าวกับบทบาท ของกองกำลังป้องกันชายแดน อันจะนำไปสู่การกำหนดแนวคิดในการกำหนดภารกิจของกองกำลังป้องกันชายแดนตามบทบาทที่ควรจะเป็นเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ขอบเขตของการวิจัย

จะวิจัยเฉพาะพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาด้านจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ และวิจัยเฉพาะเรื่องที่เปิดเผยได้ ไม่เป็นความลับของทางราชการทหารเท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาวิเคราะห์จากสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนที่ผ่านมาและที่จะเกิดขึ้นต่อไป ศึกษานโยบายด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล ผลประโยชน์ของชาติที่จะต้องมีการสนับสนุนจากกำลังทหารในพื้นที่ชายแดน โดยวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การค้าระหว่างประเทศ ทฤษฎีด้านสังคมจิตวิทยา และเปรียบเทียบกับกรณีการดำเนินนโยบายหรือวิธีปฏิบัติในพื้นที่ชายแดนของประเทศอื่นๆ ประกอบกับสภาพแวดล้อมของชายแดนไทย-เมียนมา ซึ่งหากมีความหลากหลาย แตกต่างจากประเทศอื่นๆ เพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดบทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดนด้านไทย-เมียนมา ต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. จะทำให้ทราบถึงบทบาทและภารกิจของกองกำลังป้องกันชายแดนต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายของกองทัพไทย โดยเฉพาะกองทัพพบว่าสมควรจะคงกองกำลังป้องกันชายแดนไว้หรือไม่ หากคงกองกำลังป้องกันชายแดนไว้ต่อไป ควรจะกำหนดภารกิจใดให้กับกองกำลังป้องกันชายแดน
2. กองทัพจะสามารถกำหนดบทบาทของกองทัพให้เอื้อต่อด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา หรือด้านอื่นๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายของชาติด้านอื่นๆ นอกจากด้านการทหารโดยไม่เป็นเงื่อนไขหรืออุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศด้านอื่นๆ ที่มีใช้ด้านการทหาร

คำจำกัดความ

กองกำลังป้องกันชายแดน	หมายถึง	กำลังทหาร ทหารพราน และตำรวจตระเวนชายแดนที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ชายแดนภายใต้การควบคุมของ
-----------------------	---------	---

	ทหารยศพลตรี เช่น กองกำลังสุรสีห์ กองกำลังสุรนรี เป็นต้น ตลอดจนชายแดนทางบกของไทยมีกองกำลังป้องกันชายแดนปฏิบัติการอยู่ในพื้นที่ชายแดน 7 กองกำลังและชายแดนทางทะเล 1 กองกำลัง
ภารกิจ	หมายถึง งานหรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
พันธกิจ	หมายถึง งานอื่นๆ ที่ต้องปฏิบัติด้วย เพื่อสนับสนุนให้ภารกิจสำเร็จ
ชนกลุ่มน้อย	หมายถึง ราษฎรที่อาศัยอยู่ในเขตประเทศเมียนมา แต่รัฐบาลเมียนมาไม่ยอมรับว่าเป็นราษฎรเมียนมา ซึ่งราษฎรเหล่านี้มีกำลังทหารของกลุ่มตนเองเคลื่อนไหวอยู่ในเขตเมียนมาเรียกร้องให้รัฐบาลเมียนมายอมรับเป็นราษฎรเมียนมา ได้แก่ มอญ กะเหรี่ยง ไทยใหญ่ เป็นต้น
เส้นเขตแดน	หมายถึง เส้นที่กำหนดขึ้นบนพื้นดินหรือพื้นน้ำเพื่อแบ่งเขตประเทศที่ติดกันให้ทราบว่าขอบเขตของประเทศใดอยู่ตรงไหน
การปักปันเขตแดน	หมายถึง การตกลงร่วมกันของประเทศที่มีพื้นที่ติดกันว่าตรงไหนคือเขตของประเทศของตน ซึ่งเมื่อตกลงยอมรับเขตแดนซึ่งกันละกันแล้วก็จะกำหนดลงในแผนที่ประกอบพื้นที่จริงอย่างชัดเจนว่าเขตแดนของประเทศใดสิ้นสุดตรงที่ใด
การพัฒนาสัมพันธ	หมายถึง การทำให้ประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านหรือแม้ประเทศอื่นๆ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งสามารถกระทำได้หลายวิธีได้แก่ การช่วยเหลือกันในยามเดือดร้อน การไปมาหาสู่กัน การทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ร่วมเล่นกีฬา ร่วมพิธีทางศาสนา การพบปะพูดคุยเยี่ยมเยียนกัน เป็นต้น
การค้าชายแดน	หมายถึง การค้าที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ ของประชาชนหรือผู้ประกอบการที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้านที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านได้

ทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประชาชนที่อยู่อาศัยตามบริเวณชายแดนของทั้งสองฝ่ายโดยมีมูลค่าครั้งละไม่มากนักส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวันเป็นการค้าที่มีกรรมวิธีไม่ยุ่งยากและมีความสะดวกรวดเร็ว

การค้าผ่านแดน

หมายถึง การค้าที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆที่ประชาชนหรือผู้ประกอบการค้าจากประเทศที่ 1 ส่งผ่านประเทศที่ 2 ไปยังประเทศที่ 3 หรือจากประเทศที่ 3 ผ่านแดนมายังประเทศที่ 2 มายังประเทศที่ 1 ทั้งนี้แต่ละประเทศจะต้องยินยอมให้มีการขนส่งสินค้าผ่านแดนกันได้

บทที่ 2

ทฤษฎี และแนวทางกำหนดนโยบาย และการบริหารจัดการ พื้นที่ชายแดน โดยกองกำลังต่างๆ

บทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดน

กองกำลังป้องกันชายแดนที่รับผิดชอบ ชายแดนไทย-เมียนมา ปัจจุบันได้แก่ กองกำลังนเรศวร ซึ่งวางกำลังตั้งแต่จังหวัดเชียงใหม่ลงมาถึงจังหวัดตาก กองกำลังสุรสีห์ ซึ่งวางกำลังตั้งแต่จังหวัดกาญจนบุรีลงมาถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และกองกำลังเทพสตรี ซึ่งวางกำลังตั้งแต่จังหวัดชุมพรจนถึงจังหวัดระนอง มีบทบาทอย่างยิ่งในการควบคุมพื้นที่ชายแดน มิให้มีการใช้พื้นที่เขตไทยโดยชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า หรือกองกำลังฝ่ายใดๆ เพื่อปฏิบัติการทางยุทธวิธี หรือปฏิบัติการใดๆ ทั้งทางทหารหรือทางอื่นๆ เช่น การปฏิบัติการต่อต้านรัฐบาลเมียนมา การค้าขายสิ่งผิดกฎหมายการบุกรุกพื้นที่ทำเกษตรกรรม การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การลักลอบขนทรัพยากรธรรมชาติจากเขตชายแดนของประเทศไทยไปเมียนมา หรือจากเมียนมาเข้ามาไทย การจัดระเบียบการสัญจรข้ามแดนโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีได้ประกาศให้เป็นจุดผ่านแดน ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนที่รับผิดชอบโดยตรงให้สามารถเข้าถึงพื้นที่นั้นๆ ได้ พื้นที่เหล่านั้นมีอยู่มากมาย ตลอดแนวชายแดนไทย-เมียนมา ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าเขาในห้วงนับสิบปีที่ผ่านมา ก่อนจะมีการจัดตั้งกองกำลังป้องกันชายแดนขึ้นมารับผิดชอบ พื้นที่ในเรื่องต่างๆ ดังกล่าว พื้นที่เหล่านั้นล้วนถูกรอบครองโดยชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า จนฝ่ายทหารได้เข้ามาสำรวจพื้นที่ และยึดพื้นที่ดังกล่าวคืนกลับมาจากชนกลุ่มน้อยก็จะถูกแย่งจากฝ่ายเมียนมา ซึ่งไทยให้การสนับสนุนชนกลุ่มน้อยในกรณีที่พื้นที่นั้นๆ มีความชัดเจนว่าเป็นดินแดนของไทย

แม้ในสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งมองผิวเผินอาจเข้าใจว่าสถานการณ์ชายแดนสงบเรียบร้อยแล้ว แต่นั่นหมายถึงการควบคุมสถานการณ์ให้หนึ่งด้วยกองกำลังป้องกันชายแดนนั่นเอง

รูปแบบปัญหาและความถี่ของปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวชายแดน ในพื้นที่ชายแดนไทย – เมียนมา

รูปแบบปัญหาและความถี่ของปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวชายแดน ในพื้นที่ชายแดนไทย – เมียนมา นั้น มีปัญหาที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อความมั่นคงหลายๆ ด้าน หากไม่ได้รับการแก้ไขจนกระทั่งคลี่คลายได้ทันเวลาปัญหาดังกล่าวได้แก่

1. การรุกล้ำเขตแดนโดยชนกลุ่มน้อยเพื่อการปฏิบัติทางยุทธวิธีหรือเพื่อขยายเขตอิทธิพล หรือเพื่อขยายพื้นที่ทำกิน
2. การลักลอบสัญจรข้ามแดนเข้ามาในเขตไทยเพื่อเดินทางไปยังพื้นที่อื่นในบริเวณชายแดนเขตเมียนมา เช่น ชนกลุ่มน้อยทั้งระดับบริหาร และระดับปฏิบัติการเคยลักลอบเข้าเขตไทยทางด้านภาคเหนือแล้วเดินทางในพื้นที่ตอนในของประเทศไทย ซึ่งเป็นการเดินทางที่สะดวก และปลอดภัยกว่าเดินทางในเขตเมียนมา การกระทำลักษณะนี้มีทั้งการเดินทางเฉพาะบุคคลเฉพาะกลุ่ม และการลำเลียงอาวุธ
3. การลักลอบนำเสบียงและยุทธปัจจัยจากเขตไทยเข้าไปสนับสนุน กองกำลังชนกลุ่มน้อย โดยจัดหาจากเขตไทย
4. การลักลอบนำสินค้าข้ามแดนทางช่องทางที่ไม่ได้รับอนุญาต และเลี่ยงพิธีการทางศุลกากร ทั้งโดยคนไทย คนพม่า และชนกลุ่มน้อย
5. การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย
6. การตั้งฐานปฏิบัติการบนสันแดน ซึ่งเป็นการละเมิดข้อตกลง เนื่องจากบางพื้นที่ยังมิได้ปักปันเขตแดน หรือแม้เป็นพื้นที่ ที่ปักปันเขตแดนแล้วก็กระทำไม่ได้
7. การสัญจรข้ามแดนไปมาของราษฎรทั้งสองฝั่งอย่างเสรี โดยปราศจากการควบคุมทางกฎหมาย อันจะนำมาซึ่งปัญหา เช่น การเกิดบุคคลสองสัญชาติ การเกิดของเด็กไร้สัญชาติ
8. การย้ายถิ่นฐานข้ามแดนของราษฎรทั้งสองฝั่งโดยไม่มีการควบคุมทางกฎหมาย
9. การหลั่งไหลเข้ามาของผู้หนีภัยจากการสู้รบมากเกินไป และไม่สามารถควบคุมได้

ปัญหาดังกล่าวนี้อาจเกิดขึ้นบ่อยและกระจายอยู่ตลอดแนวชายแดนซึ่งที่ผ่านมาสามารถควบคุมได้โดยกองกำลังป้องกันชายแดน

แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติของไทย

คำว่า ความมั่นคงของชาติ คิดว่าบุคคลทั่วไปคงจะนึกถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับ สงคราม การทหาร การสู้รบ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง แต่ในปัจจุบันเรื่องของความมั่นคงของชาติเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ หลายประการที่แตกต่างกันหลายมิติ ซึ่งไม่ใช่มีแต่เรื่องของความรุนแรงแต่เพียงเท่านั้น แต่ยังมีมิติอื่นๆ ที่ไม่ได้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงหรือว่าสงคราม เช่น เรื่องของความมั่นคงภายในที่มีรากฐานมาจากความมั่นคงในชีวิตของคนในชาติ หรือเรื่องของสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อมนุษย์ เรื่องเหล่านี้ถือเป็นเรื่องราวอีกด้านหนึ่งของความมั่นคงของชาติ ดังนั้นกิจการทหารในปัจจุบันจึงเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งในหลายองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความมั่นคงของชาติเท่านั้น

ในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังการยุติของสงครามเย็น ได้ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศระบบสองค่ายแบบหละหลวม (Loose-Bipolar) ตามแนวความคิดของ มอร์ดัน เอ แคแปลน (Morton A. Kaplan) ได้มลายหายไป ประกอบการที่สหรัฐฯ พยายามที่จะก้าวมาเป็นมหาอำนาจชาติเดียว และเป็นที่ทราบกันดีว่าสหรัฐฯ นั้น เป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจเป็นทุนนิยม การสะสมทุนของสหรัฐฯ กลุ่มประเทศที่มีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้การค้าขายระหว่างประเทศแพร่หลายมากขึ้น ซึ่งก็มากจนกระทั่งเกือบจะทุกประเทศทั่วโลก ต่างมุ่งมั่นที่จะพัฒนาระบบเศรษฐกิจของตนให้มีความเข้มแข็ง สามารถป้องกันการคุกคามทางเศรษฐกิจจากประเทศที่มีศักดิ์ทางเศรษฐกิจสูงกว่าได้ ดังนั้นเราจึงสามารถกล่าวได้ว่า ความมั่นคงของชาติในปัจจุบัน จะพิจารณาจากความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยหลัก และความมั่นคงทางด้านอื่นๆ จะมีความสำคัญในฐานะที่เป็นส่วนสนับสนุนให้ประเทศนั้นๆ มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจได้อย่างถาวรและยั่งยืน

สำหรับความหมายของความมั่นคงของชาตินั้น ได้มีผู้กล่าวไว้มากมาย เช่น ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2495 กล่าวว่า “ความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร หมายความว่า การให้เอกราชของชาติหรือสวัสดิภาพของประชาชนให้อยู่ในความมั่นคง ความปลอดภัย รวมตลอดถึงการให้ประเทศดำรงอยู่ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” ในเอกสารประกอบการศึกษาวิชาความมั่นคงศึกษา (Security Studies) ของโรงเรียนเสนาธิการทหารบก (วิชัย ชูจิต, 2547 หน้า 15) กล่าวว่า “ความมั่นคงของชาติ หมายถึง สภาวะการณ์หรือสภาพที่รัฐชาติ ภายใต้การนำของรัฐบาลที่มีอำนาจอธิปไตยในการปกครองดินแดนดังกล่าว ด้วยตนเอง ที่สามารถดำรงอยู่ด้วยความปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวงไม่ว่าจะเป็น ภัยธรรมชาติ ภัยใดๆ ความเกรงกลัว ความกังวล

และความสงบสุข มีความเจริญก้าวหน้า มีเสรีต่อความกดดันต่างๆ ซึ่งจะประกันให้เกิดอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนภายในชาติดำเนินไปได้อย่างอิสระมีความแน่นแฟ้นเป็นปึกแผ่น มีความแน่นอนไม่เปลี่ยนแปลงไปโดยงานมีความอดทนต่อแรงกดดันต่างๆ ที่มากระทบในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านเอกราชอธิปไตย ในด้านบูรณาการแห่งดินแดน ในด้านสวัสดิภาพความปลอดภัยและผาสุกของประชาชน ในด้านการปกครองของประเทศและวิธีการดำเนินชีวิตของคน อีกทั้งจะต้องมีขีดความสามารถที่จะพร้อมเผชิญต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น” ดังนั้นถ้าจะสรุปเพื่อให้เข้าใจง่ายและกระชับนั้นๆ ได้ในทุกสถานการณ์ ไม่ว่าสภาวะนั้นจะเป็นเช่นไร”

สำหรับแนวคิดของความมั่นคงนั้น (วิชัย ชูเชิด, 2547 หน้า 21) ได้แบ่งแนวคิดของความมั่นคงออกเป็นสองประเภท คือ (1) แนวคิดความมั่นคงระหว่างประเทศ และ (2) แนวคิดความมั่นคงทั่วไป โดยแต่ละแนวคิดจะมีแนวคิดย่อยดังต่อไปนี้

แนวความคิดนโยบายความมั่นคงระหว่างประเทศ มีแนวคิดย่อยที่พิจารณา 4 ประการ คือ

1. ความมั่นคงร่วม (Collective Security) แนวคิดนี้เกิดขึ้นหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่หลายชาติบอบช้ำจากสงคราม จึงพยายามให้โลกมีความสงบสุข มีสันติภาพ ด้วยการผลักดันให้มีกฎเกณฑ์ เพื่อป้องกันและลงโทษประเทศที่ก่อสงคราม โดยแนวความคิดนี้ทำให้หลายประเทศร่วมกันจัดตั้ง องค์การสันติบาตร (League of Nations) เพื่อดำเนินการในการจัดการระเบียบดังกล่าวอย่างไรก็ตามองค์การสันติบาตร ประสบความล้มเหลวในที่สุด แนวคิดของความมั่นคงร่วม โดยส่วนใหญ่แล้วจะให้ความสำคัญด้านสงครามและการทหารเป็นหลักมากกว่าความสำคัญด้านอื่น

2. ความมั่นคงสมบูรณ์แบบ (Comprehensive Security) แนวความคิดนี้เกิดขึ้นเป็นลำดับต่อมาจาก ความมั่นคงร่วม ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ไม่ค่อยจะประสบความสำเร็จมากนัก โดยแนวคิดนี้จะเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นในพัฒนาพลังอำนาจของชาติทุกด้านอย่างได้ดุล คือ พัฒนาพลังอำนาจของชาติทุกๆ ด้าน ไปพร้อมๆ กัน และเท่าเทียมกัน เพราะถ้ามุ่งเน้นไปในด้านใดด้านหนึ่งอย่างเช่น การทหารเพียงด้านเดียวนอกเหนือพลังอำนาจของชาติทางด้านอื่น เช่น เศรษฐกิจอาจส่งผลกระทบให้ประเทศขาดความพร้อม ในการป้องกันประเทศอันนำไปสู่การสูญเสียเอกราชในที่สุด

3. ความมั่นคง (Common Security) แนวความคิดนี้เกิดขึ้นครั้งแรกในยุโรปหลังจากการประชุม “การลดอาวุธและความมั่นคง (Independent Commission on Disarmament and Security Issues)” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันความขัดแย้งกันด้วยอาวุธนิวเคลียร์ในปี พ.ศ.2525 การประชุมครั้งนี้มีรายงานเรื่อง “Common Security : A Blueprint for Survival” ของอดีต

นายกรัฐมนตรีสวีเดนที่กล่าวถึงหลักการ 6 ประการของความมั่นคงสามัญ คือ 1) ทุกชาติมีสิทธิตามกฎหมายในเรื่องความมั่นคงของชาติ 2) กำลังทหารมิใช่เครื่องมือในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งระหว่างชาติที่ถูกต้องตามกฎหมาย 3) ในการดำเนินการนโยบายต่างประเทศของนานาชาติจะต้องมีการยับยั้งชั่งใจต่อการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความรุนแรงได้ 4) ความมั่นคงมิได้เกิดจากการใช้กำลังทหารที่เหนือกว่า 5) การปรับลดกำลังและจำนวนขีดความสามารถของทหารมีความจำเป็นสำหรับความมั่นคงสามัญ และ 6) ทุกชาติต้องหลีกเลี่ยงการนำเอาเหตุการณ์ทางการเมืองเชื่อมโยงกับการเจรจาอาวุธและต่อมาโซเวียตรัสเซีย โดย นาย มิกาเอล กาบาชอบ ได้กล่าวสุนทรพจน์ที่เกี่ยวกับ “การเชื่อมั่นต่อกันของสมาชิก” ต่อที่ประชุม Helsinki ในปี พ.ศ. 2527 โดยมีเนื้อที่เกี่ยวเนื่องกับการชักชวนให้มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และมุ่งไปที่ความพยายามในการแสวงหาหนทางในการลดอาวุธ

4. ความมั่นคงร่วมมือ (Cooperative Security) แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ ที่ผสมผสานแนวความคิดของ ความมั่นคงแบบสามัญ และความมั่นคงสมบูรณ์แบบแนวความคิดนี้เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2533 โดย นายโจ คลาก รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีของแคนาดา ได้กล่าวถึงความมั่นคงร่วมมือโดยเน้นไปที่ความมั่นคงในภูมิภาคแปซิฟิกเหนือเป็นหลัก และหลังจากนั้นได้มีการประกาศออกมาอย่างเป็นทางการ โดยเลขธิการทั่วไปของสหประชาชาติ ในเวลาต่อมา ความมั่นคงแบบนี้ จะมีลักษณะคล้ายกับความมั่นคงแบบสามัญมากแต่จะแตกต่างที่จะมีลักษณะค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไป โดยมีการพัฒนาการร่วมมือขึ้นในรูปแบบเป็นพหุภาคี นอกจากนี้ยังมีความอ่อนตัวและประนีประนอมกว่าความมั่นคงสามัญ

แนวความคิดความมั่นคงทั่วไป

มีแนวคิดย่อย 6 ประการคือ (ความมั่นคงของชาติ – เป้าหมายที่ประเทศต้องการ, ออนไลน์, 2548)

1. ความมั่นคงของชาติ (National Security) แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดที่มุ่งเน้นในการดำเนินการที่ก่อให้เกิดความมั่นคงโดยอาศัยพลังอำนาจของชาติ (National Power) เพราะพลังอำนาจของชาติจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการพิทักษ์รักษาสิ่งที่สำคัญที่เปรียบเสมือนหัวใจของชาติ นั่นก็คือ ความมุ่งประสงค์ของชาติ (National Purpose) และผลประโยชน์ของชาติ (National Interests) ดังนั้นการดำเนินการที่จะมุ่งไปสู่ความมั่นคงประเภทนี้จะมีความแตกต่างกันไปตามความมุ่งประสงค์ของแต่ละชาติ และผลประโยชน์ของแต่ละชาติ

2. ความมั่นคงภายใน (Internal Security) แนวความคิดนี้แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกันโดยตรงกับความมั่นคงของชาติ โดยความมั่นคงภายในจะมุ่งเน้นไปในเรื่องของความมั่นคงภายในประเทศที่จะนำไปสู่ความมั่นคงของชาติในที่สุด

3. ความมั่นคงของภูมิภาค (Regional Security) แนวความคิดนี้จะให้ความสำคัญกับประเทศใกล้เคียงกันหลายประเทศที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มที่ใหญ่ขึ้นคือทุกประเทศในโลกนี้ ซึ่งจะรวมความมั่นคงภายในแต่ละชาติและความมั่นคงของชาติแต่ละชาติ

4. ความมั่นคงของโลก (International Security) แนวความคิดนี้มีลักษณะเหมือนกับ ความมั่นคงของภูมิภาค แต่จะแตกต่างกันที่การรวมตัวกันเป็นกลุ่มที่ใหญ่ขึ้น คือ ทุกประเทศในโลกนี้ ซึ่งจะรวมความมั่นคงภายในแต่ละชาติและความมั่นคงของชาติแต่ละชาติ

5. ความมั่นคงของสภาวะแวดล้อม (Environmental Security) แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดที่พยายามจะรักษาภาวะเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมภายในโลกเพื่อให้สังคมมนุษย์ยังคงอยู่ต่อไปภายในโลกนี้ร่วมกับธรรมชาติได้ การพิจารณาแนวความคิดนี้จะมองไปในอนาคต โดยใช้หลักวิชาการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับประเด็นสำคัญของความมั่นคงประเภทนี้คือ ประเทศที่ก่อให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อมมากมักจะเป็นประเทศที่มหาอำนาจ หรือ ประเทศที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูง ดังนั้นความรับผิดชอบในการออกค่าใช้จ่ายในการรักษาสภาพแวดล้อมจะต้องเป็นสัดส่วนที่แตกต่างกันอย่างไร

6. ความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดที่หลายประเทศได้พึงเล็งและให้ความสนใจเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นของสิทธิมนุษยชน โดยการดำเนินการเพื่อให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์นั้นจะต้องใช้พลังอำนาจของชาติในด้านต่างๆ มาเป็นเครื่องมือจำนวนมาก เพราะแต่ละบุคคลจะมีความมั่นคงได้ จะมียศประกอบที่ต้องพิจารณาหลายประการเช่น สิทธิมนุษยชน คุณภาพชีวิต การศึกษา ฐานะทางการเงิน อนามัยชุมชน ฯลฯ ดังที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า เรื่องของความมั่นคงของชาติเป็นเรื่องที่มีปัจจัยและองค์ประกอบที่แตกต่างกันมากมาย และหลายระดับ การดำเนินการใดๆ ถ้าขาดการพิจารณาในลักษณะที่เป็นองค์รวม (Holistic) แล้วอาจจะก่อให้เกิดความล่อแหลมขึ้นได้ การร่วมมือจากหน่วยงานทุกหมู่เหล่า จะเป็นการดำเนินการที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประเทศชาติของเรา

นโยบายรัฐบาลไทยต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ประชาคมอาเซียน หรือ สมคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations : ASEAN) เป็นองค์กรระหว่างประเทศระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีจุดเริ่มต้นโดยประเทศไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ได้ร่วมกันจัดตั้ง สมาคมอาสา (Association of South East Asia) เมื่อเดือน ก.ค.2504 เพื่อการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม แต่ดำเนินการไปได้เพียง 2 ปี ก็ต้องหยุดชะงักลง เนื่องจากความผกผันทางการเมืองระหว่างประเทศอินโดนีเซีย และประเทศมาเลเซีย จนเมื่อมีการฟื้นฟูสัมพันธภาพทางการทูตระหว่าง

สองประเทศ จึงได้มีการแสวงหาหนทางความร่วมมือกันอีกครั้งแต่หากท่านหมายถึง AEC ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 ส.ค.2510 หลังจากการลงนามในปฏิญญาสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Declaration of ASEAN Concord) หรือเป็นที่รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่า ปฏิญญากรุงเทพ (The Bangkok Declaration) โดยสมาชิกผู้ก่อตั้งมี 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ซึ่งผู้แทนทั้ง 5 ประเทศที่ร่วมลงนามในปฏิญญากรุงเทพ ประกอบด้วย

1. นายอาดัม มาลิก รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซีย
2. คุณ อับดุล ราซัค บิน ฮุสเซน รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกลาโหมและรัฐมนตรีกระทรวง
3. นายนาซิโซ รามอส รัฐมนตรีต่างประเทศฟิลิปปินส์
4. นายเอส ราชารัตนัย รัฐมนตรีต่างประเทศสิงคโปร์
5. พันเอก (พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจากประเทศไทย

หลังจากจัดตั้งประชาคมอาเซียนเมื่อ 8 สิงหาคม 2510 แล้ว อาเซียนได้เปิดรับสมาชิกใหม่จากประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มเติมเป็นระยะ ตามลำดับได้แก่

1. บรูไนดารุสซาลาม เข้าเป็นสมาชิกเมื่อ 8 มกราคม 2527
2. สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เข้าเป็นสมาชิกเมื่อ 28 กรกฎาคม 2538
3. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เข้าเป็นสมาชิกเมื่อ 23 กรกฎาคม 2540
4. สหภาพพม่า เข้าเป็นสมาชิกเมื่อ 23 กรกฎาคม 2540
5. ราชอาณาจักรกัมพูชา เข้าเป็นสมาชิกเมื่อ 30 เมษายน 2542

วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งประชาคมอาเซียน

ประชาคมอาเซียน ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เริ่มแรกเพื่อสร้างสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง และความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และเมื่อการค้าระหว่างประเทศในโลกมีแนวโน้มเกิดการค้ารุนแรงขึ้น ทำให้อาเซียนได้หันมามุ่งเน้นกระชับและขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจการค้าระหว่างกันมากขึ้นวัตถุประสงค์หลักที่กำหนดไว้ในปฏิญญาอาเซียน (The ASEAN Declaration) มี 7 ประการ ดังนี้

1. ส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางสังคมและวัฒนธรรม
2. ส่งเสริมการมีเสถียรภาพ สันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค

3. ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิชาการ วิทยาศาสตร์ และด้านการบริหาร

4. ส่งเสริมความร่วมมือซึ่งกันและกันในการฝึกอบรมและการวิจัย

5. ส่งเสริมความร่วมมือในด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม การค้า การคมนาคม การสื่อสาร และปรับปรุงมาตรฐานการดำรงชีวิต

6. ส่งเสริมการมีหลักสูตรการศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

7. ส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรระดับภูมิภาคและองค์กรระหว่างประเทศ

กฎบัตรอาเซียน เปรียบเสมือนรัฐธรรมนูญของอาเซียนที่จะทำให้อาเซียนมีสถานะเป็นนิติบุคคล เป็นการวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กรให้กับอาเซียน โดยนอกจากจะประมวลสิ่งที่ถือเป็นค่านิยม หลักการ และแนวปฏิบัติในอดีตของอาเซียนมาประกอบกันเป็นข้อปฏิบัติอย่างเป็นทางการของประเทศสมาชิกแล้ว ยังมีการปรับปรุงแก้ไขและสร้างกลไกใหม่ขึ้นพร้อมกำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรที่สำคัญในอาเซียนตลอดจนความสัมพันธ์ในการดำเนินงานขององค์กรเหล่านี้ ให้สอดคล้องกับความกับความเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของอาเซียนให้สามารถดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนการรวมตัวของประชาคมอาเซียน ให้ได้ภายในปี พ.ศ.2548 ตามที่ผู้นำอาเซียนได้ตกลงกันไว้ ทั้งนี้ ผู้นำอาเซียนได้ลงนามรับรองกฎบัตรอาเซียน ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2550 ณ ประเทศสิงคโปร์ในโอกาสครบรอบ 40 ปี ของการก่อตั้งอาเซียน แสดงให้เห็นว่าอาเซียนกำลังแสดงให้ประชาคมโลกได้เห็นถึงความก้าวหน้าของอาเซียนที่กำลังจะก้าวเดินไปด้วยกันอย่างมั่นใจระหว่างประเทศสมาชิกต่างๆ ทั้ง 10 ประเทศ และถือเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ชิ้นสำคัญที่จะปรับเปลี่ยนอาเซียนให้เป็นองค์กรที่มีสถานะที่เป็นนิติบุคคลในฐานะที่เป็นองค์กรระหว่างรัฐบาล ประเทศสมาชิกได้ให้สัตยาบันกฎบัตรอาเซียน ครบทั้ง 10 ประเทศ แล้วเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2551 กฎบัตรอาเซียนจึงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 15 ธ.ค.2551 เป็นต้นไป

วัตถุประสงค์ของกฎบัตรอาเซียน

วัตถุประสงค์ของกฎบัตรอาเซียน คือ ทำให้อาเซียนเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และเคารพกฎกติกาในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้กฎบัตรอาเซียนจะให้สถานะนิติบุคคลแก่อาเซียนเป็นองค์กรระหว่างรัฐบาล (Intergovernmental organization) โครงสร้างและสาระสำคัญของกฎบัตรอาเซียน

กฎบัตรอาเซียนประกอบด้วยบัญญัติ 13 หมวด 55 ข้อ ได้แก่

หมวดที่ 1 ความมุ่งประสงค์และหลักการของอาเซียน

หมวดที่ 2 สภาพบุคคลตามกฎหมายของอาเซียน

หมวดที่ 3 สมาชิกภาพ (รัฐสมาชิก สิทธิและพันธกรณีของรัฐสมาชิก และการรับสมาชิกใหม่)

หมวดที่ 4 โครงสร้างองค์กรของอาเซียน

หมวดที่ 5 องค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน

หมวดที่ 6 การคุ้มกันและเอกสิทธิ์

หมวดที่ 7 กระบวนการตัดสินใจ

หมวดที่ 8 การระงับข้อพิพาท

หมวดที่ 9 งบประมาณและการเงิน

หมวดที่ 10 การบริหารและขั้นตอนการดำเนินงาน

หมวดที่ 11 อัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของอาเซียน

หมวดที่ 12 ความสัมพันธ์กับภายนอก

หมวดที่ 13 บทบัญญัติทั่วไปและบทบัญญัติสุดท้าย

กฎบัตรอาเซียนช่วยให้อาเซียนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เสริมสร้างกลไกการติดตามความตกลงต่างๆ ให้มีผลเป็นรูปธรรม และผลักดันอาเซียนให้เป็นประชาคม เพื่อประชาชนอย่างแท้จริงกฎบัตรอาเซียนช่วยให้อาเซียนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้อย่างไร มีข้อกำหนดใหม่ๆ ที่ช่วยปรับปรุงโครงสร้างการทำงาน และกลไกต่างๆ ของอาเซียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเพิ่มความยืดหยุ่นในการแก้ไขปัญหา เช่น

1. กำหนดให้เพิ่มการประชุมสุดยอดอาเซียนจากเดิมปีละ 1 ครั้ง เป็นปีละ 2 ครั้ง เพื่อให้ผู้นำมีโอกาสหารือกันมากขึ้น พร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึงเจตจำนงทางการเมืองที่จะผลักดันอาเซียนไปสู่การรวมตัวกันเป็นประชาคมในอนาคต

2. มีการตั้งคณะมนตรีประจำประชาคมอาเซียนตามเสาหลักทั้ง 3 ด้าน คือ การเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

3. กำหนดให้ประเทศสมาชิกแต่งตั้งเอกอัครราชทูตประจำอาเซียน ไปประจำที่กรุงจาการ์ตา ซึ่งไม่เพียงแต่จะแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจแน่วแน่ของอาเซียนที่จะทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดเพื่อมุ่งไปสู่การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนในอนาคต และยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปร่วมประชุมและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงานระหว่างประเทศสมาชิก

4. หากประเทศสมาชิกไม่สามารถตกลงกันได้โดยหลักฉันทามติ ให้ใช้การตัดสินใจรูปแบบอื่นๆ ได้ตามที่ผู้นำกำหนด

5. เพิ่มความยืดหยุ่นในการตีความหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายใน โดยมีข้อกำหนดว่าหากเกิดปัญหาที่กระทบต่อผลประโยชน์ส่วนร่วมของอาเซียน หรือเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ประเทศสมาชิกต้องหารือกันเพื่อแก้ปัญหา และกำหนดให้ประธานอาเซียนเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

กฎบัตรอาเซียนจะเสริมสร้างกลไกการติดตามความตกลงต่างๆ ให้มีผลเป็นรูปธรรมได้อย่างไร กฎบัตรอาเซียนสร้างกลไกตรวจสอบและติดตามการดำเนินการตามความตกลงต่างๆ ของประเทศสมาชิกในหลากหลายรูปแบบ เช่น

1. ให้อำนาจเลขาธิการอาเซียนดูแลการปฏิบัติตามพันธกรณีและคำตัดสินขององค์กรระงับข้อพิพาท

2. หากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงต่างๆ ทำให้เกิดข้อพิพาทระหว่างรัฐสมาชิกสามารถใช้กลไกและขั้นตอนระงับข้อพิพาททั้งที่มีอยู่แล้วและที่จะตั้งขึ้นใหม่เพื่อแก้ไขข้อพิพาทที่เกิดขึ้นโดยสันติวิธี

3. หากมีการละเมิดพันธกรณีในกฎบัตรฯ อย่างร้ายแรง ผู้นำอาเซียนสามารถกำหนดมาตรการใดๆ ที่เหมาะสมว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อรัฐผู้ละเมิดพันธกรณีกฎบัตรอาเซียนช่วยให้อาเซียนเป็นประชาคมเพื่อประชาชนได้อย่างไรข้อบทต่างๆ ในกฎบัตรอาเซียนแสดงให้เห็นว่าอาเซียนกำลังผลักดันองค์กรให้เป็นประชาคมเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง จึงกำหนดให้การลดความยากจนและลดช่องว่างการพัฒนาเป็นเป้าหมายหนึ่งของอาเซียนกฎบัตรอาเซียนเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในอาเซียนผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่างๆ ของอาเซียนมากขึ้น ทั้งยังกำหนดให้มีความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับสมาชิกรัฐสภาอาเซียน ซึ่งเป็นองค์กรความร่วมมือระหว่างรัฐสภาของประเทศสมาชิกกำหนดให้มีการจัดตั้งกลไกสิทธิมนุษยชนของอาเซียน เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน

ความสำคัญของกฎบัตรอาเซียนต่อประเทศไทย

กฎบัตรอาเซียนให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามพันธกรณีต่างๆ ของประเทศสมาชิก ซึ่งจะช่วยเสริมหลักประกันให้กับไทยว่า จะสามารถได้รับผลประโยชน์ตามที่ตกลงกันได้ไว้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย นอกจากนี้ การปรับปรุงการดำเนินงานและโครงสร้างองค์กรของอาเซียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และการเสริมสร้างความร่วมมือในทั้ง 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียนจะเป็นฐานสำคัญที่จะทำให้อาเซียนสามารถตอบสนองต่อความต้องการและผลประโยชน์ของ

รัฐสมาชิก รวมทั้งยกสถานะและอำนาจต่อรอง และภาพลักษณ์ ของประเทศสมาชิกในเวทีระหว่างประเทศได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะเอื้อให้ไทยสามารถผลักดันและได้รับผลประโยชน์ด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้นด้วย ตัวอย่างเช่น

1. อาเซียนขยายตลาดให้กับสินค้าไทยจากประชาชนไทย 60 ล้านคน เป็นประชาชนอาเซียนกว่า 550 ล้านคน ประกอบกับการขยายความร่วมมือเพื่อเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เส้นทางคมนาคม ระบบไฟฟ้า โครงข่ายอินเทอร์เน็ต ฯลฯ จะช่วยเพิ่มโอกาสทางการค้าและการลงทุนให้กับไทย นอกจากนี้ อาเซียนยังเป็นทั้งแหล่งเงินทุนและเป้าหมายการลงทุนของไทย และไทยได้เปรียบประเทศสมาชิกอื่นๆ ที่มีที่ตั้งอยู่ใจกลางอาเซียน สามารถเป็นศูนย์กลางทางการคมนาคมและขนส่งของประชาคม ซึ่งมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ และบุคคล ระหว่างประเทศสมาชิกที่สะดวกขึ้น

2. อาเซียนช่วยส่งเสริมความร่วมมือในภูมิภาคเพื่อเผชิญกับภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง เช่น SARS ไข้หวัดนก การค้ามนุษย์ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ หมอกควัน ยาเสพติด ปัญหาโลกร้อน และปัญหาความยากจน เป็นต้น

3. อาเซียนจะช่วยเพิ่มอำนาจต่อรองของไทยในเวทีโลก และเป็นเวทีที่ไทยสามารถใช้ในการผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหาของเพื่อนบ้านที่กระทบมาถึงไทยด้วย เช่น ปัญหาพม่า ในขณะที่เดียวกันความสัมพันธ์พหุภาคีในกรอบอาเซียนจะเกื้อหนุนความสัมพันธ์ของไทยในกรอบทวีปเอเชีย เช่น ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา 3 จังหวัดชายแดนใต้ด้วย

โครงสร้างองค์กรของอาเซียน

กฎบัตรอาเซียน ซึ่งเปรียบเสมือนกฎหมายสูงสุดของอาเซียน ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2551 เป็นเอกสารหลักที่กำหนดโครงสร้างองค์การอาเซียน ไว้ในหมวดที่ 4 ดังนี้

1. ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) ประกอบด้วยประมุขหรือหัวหน้ารัฐบาลมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายสูงสุด และแนวทางการร่วมมือของอาเซียนและตัดสินใจในเรื่องสำคัญ โดยให้ประเทศสมาชิกซึ่งเป็นประธานอาเซียนเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม 2 ครั้งต่อปี หรือเรียกประชุมพิเศษหรือเฉพาะกิจเมื่อมีความจำเป็น

2. คณะมนตรีประสานงานอาเซียน (ASEAN Coordinating Councils : ACCs) คณะมนตรีประสานงานอาเซียน ประกอบด้วยรัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน ทำหน้าที่เตรียมการประชุมสุดยอดอาเซียน ประสานงานความตกลงและข้อตัดสินใจของที่ประชุม

สุดยอดอาเซียน ประสานงานระหว่าง 3เสาหลัก คือและการดำเนินงานและกิจการต่างๆ ของอาเซียน ในภาพรวม คณะมนตรีประสานงานอาเซียนจะมีการประชุมกันอย่างน้อย 2 ครั้งต่อปี

3. คณะมนตรีประชาคมอาเซียน (ASEAN Community Councils) คณะมนตรีประชาคมอาเซียนประกอบด้วย คณะมนตรีประชาคม 3 เสาหลัก อันได้แก่คณะมนตรีการเมืองและความมั่นคงอาเซียน คณะมนตรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และคณะมนตรีการเมืองและความมั่นคงอาเซียน คณะมนตรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และคณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งเป็นผู้แทนที่ประเทศสมาชิกแต่งตั้งให้เป็นผู้รับผิดชอบแต่ละเสาหลัก มีอำนาจหน้าที่ในการประสานงานและติดตามการทำงานตามนโยบายโดยเสนอรายงานและข้อเสนอแนะต่อที่ประชุมผู้นำ มีการประชุมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ประธานการประชุมเป็นรัฐมนตรีที่เหมาะสมจากประเทศสมาชิกซึ่งเป็นประธานอาเซียน

4. องค์การระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขา (ASEAN Sectoral Ministerial Bodies) องค์การระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขา (เช่น ด้านสาธารณสุข ด้านกลาโหม ด้านการศึกษา ฯลฯ) ประกอบด้วยรัฐมนตรีเฉพาะสาขา มีหน้าที่ปฏิบัติตามข้อตกลงและข้อตัดสินใจของที่ประชุมสุดยอดอาเซียนที่อยู่ในขอบข่ายการดำเนินงานของตน และเสริมสร้างความร่วมมือในสาขาของแต่ละองค์การให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อสนับสนุนการรวมตัวของประชาคมอาเซียน

5. เลขาธิการอาเซียนและสำนักเลขาธิการอาเซียน (Secretary – General of ASEAN and ASEAN Secretariat) สำนักเลขาธิการอาเซียนได้จัดตั้งขึ้นตามข้อตกลงที่ลงนามโดยรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 1 ในปี 2519 เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมอาเซียน และเป็นศูนย์กลางในการติดต่อระหว่างสมาคมอาเซียน คณะกรรมการ ตลอดจนสถาบันต่าง ๆ และรัฐบาลของประเทศสมาชิก สำนักเลขาธิการอาเซียนตั้งอยู่ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย โดยมีหัวหน้าสำนักงาน เรียกว่า “เลขาธิการอาเซียน” (ASEAN Secretary - General) ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยที่ประชุมสุดยอดอาเซียน โดยมีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี และต้องได้รับเลือกจากคนชาติของรัฐสมาชิก โดยหมุนเวียนตามลำดับตัวอักษร ผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการอาเซียนคนปัจจุบันเป็นคนไทย คือ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ ซึ่งมีวาระดำรงตำแหน่งระหว่างปี ค.ศ.2008 – 2012 (พ.ศ.2551 – 2555)

6. คณะกรรมการผู้แทนถาวรประจำอาเซียน (Committee of Permanent Representatives to ASEAN) คณะกรรมการผู้แทนถาวรประจำอาเซียน เป็นผู้แทนระดับ เอกอัครราชทูตที่แต่งตั้งจากประเทศสมาชิกให้ประจำที่สำนักงานใหญ่อาเซียน กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย มีหน้าที่สนับสนุนการทำงานของคณะมนตรีประชาคมอาเซียนและองค์การระดับ

รัฐมนตรีเฉพาะสาขา ประสานงานกับเลขาธิการสำนักงานอาเซียนและสำนักงานเลขาธิการอาเซียนในเรื่องที่เกี่ยวข้องและประสานงานกับสำนักงานเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติและองค์กรระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขา

7. สำนักงานอาเซียนแห่งชาติ หรือกรมอาเซียน (ASEAN National Secretariat) เป็นหน่วยงานระดับกรมในกระทรวงการต่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียนซึ่งแต่ละประเทศได้จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบประสานงาน สนับสนุนภารกิจและความร่วมมือต่างๆ เกี่ยวกับอาเซียนในประเทศนั้นๆ สำหรับประเทศไทยหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ

8. องค์กรสิทธิมนุษยชนอาเซียน (ASEAN Human Rights Body) เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยความประสงค์และหลักการของกฎบัตรอาเซียนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ซึ่งคณะทำงานและอำนาจหน้าที่จะได้อำหนดโดยที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนต่อไป

9. มูลนิธิอาเซียน (ASEAN Foundation) มูลนิธิอาเซียนสนับสนุนเลขาธิการอาเซียนและดำเนินการร่วมกับองค์กรของอาเซียนที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการสร้างประชาคมอาเซียน โดยการส่งเสริมความสำนึกที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของอาเซียน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชน การดำเนินงานร่วมกันที่ใกล้ชิดระหว่างภาครัฐกิจ ภาคประชาสังคม นักวิชาการ ผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ ในอาเซียน

ประชาคมอาเซียนประกอบด้วย 3 เสาหลัก ดังนี้

1. ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political – Security Community หรือ APSC) ความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาด้านอื่นๆ ประชาคมการเมืองและ ความมั่นคงอาเซียนจึงเป็นเสาหลักความร่วมมือหนึ่งในสามเสาหลักที่เน้นการรวมตัวของอาเซียนเพื่อสร้างความมั่นใจ เสถียรภาพ และสันติภาพในภูมิภาค เพื่อให้ประชาชนในอาเซียนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และปราศจากภัยคุกคามด้านการทหาร และภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ เช่น ปัญหายาเสพติด และปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ประชาคมการเมือง ความมั่นคงอาเซียนมีเป้าหมาย 3 ประการ ได้แก่

1.1 สร้างประชาคมให้มีความร่วมมือกันในเรื่องของการเคารพความหลากหลาย แนวคิด และส่งเสริมให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของนโยบายและกิจกรรมภายใต้เสาการเมืองและความมั่นคง

1.2 ให้อาเซียนสามารถเผชิญกับภัยคุกคามความมั่นคงในรูปแบบเดิมรูปแบบใหม่ และส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์

1.3 ให้อาเซียนมีปฏิสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและสร้างสรรค์กับประชาคมโลก โดยอาเซียนมีบทบาทเป็นผู้นำในภูมิภาค และจะช่วยส่งเสริมความมั่นคงของภูมิภาค นอกจากการมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาคแล้ว ผลลัพธ์ประการสำคัญที่จะเกิดขึ้นจากการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ก็คือ การที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีกลไกและเครื่องมือที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับความมั่นคงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งด้านการเมืองระหว่างรัฐสมาชิกกับรัฐสมาชิกด้วยกันเอง ซึ่งจะต้องแก้ไขโดยสันติวิธีหรือปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งประเทศใดประเทศหนึ่งไม่สามารถแก้ไขได้ โดยลำพัง เช่น การก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด ปัญหาโจรสลัด และอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) ท่ามกลางบริบททางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศที่มีการแข่งขันสูง อันส่งผลให้ประเทศต่างๆ ต้องปรับตัวเองเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจโลกรวมถึงการรวมกลุ่มการค้ากันของประเทศต่างๆ อาทิ สหภาพยุโรป และเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้เห็นชอบ ให้จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียน” ภายในปี 2558 มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ โดย

2.1 มุ่งที่จะจัดตั้งให้อาเซียนเป็นตลาดเดียวและเป็นฐานการผลิตร่วมกัน

2.2 มุ่งให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้า การบริการ การลงทุน แรงงานฝีมือระหว่างประเทศสมาชิกโดยเสรี

2.3 ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน (กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม หรือ CLMV) เพื่อลดช่องว่างของระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกอาเซียน และ ช่วยให้ประเทศสมาชิกเหล่านี้ เข้าร่วมสนธิสัญญารวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน ส่งเสริมให้อาเซียน สามารถรวมตัวเข้ากับประชาคมโลกได้อย่างไม่อยู่ในสถานะที่เสียเปรียบ และส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน

2.4 ส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาค การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม กรอบความร่วมมือด้านกฎหมาย การพัฒนาความร่วมมือด้านการเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือ ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียน จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยขยายปริมาณการค้าและการลงทุนภายในภูมิภาค ลดการพึ่งพาตลาดในประเทศที่สามสร้างอำนาจการต่อรอง

และศักยภาพในการแข่งขันของอาเซียนในเวทีเศรษฐกิจโลก เพิ่มสวัสดิการ และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน ของประเทศสมาชิกอาเซียน

3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio – Cultural Community หรือ ASCC) มีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง สังคมที่เอื้ออาทร และแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน โดยมีแผนปฏิบัติการด้านสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ระบุอยู่ในแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ ซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือใน 6 ด้าน ได้แก่

- 3.1 การพัฒนามนุษย์ (Human Development)
- 3.2 การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection)
- 3.3 สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights)
- 3.4 ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability)
- 3.5 การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building and ASEAN Identity)
- 3.6 การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap)

เสาหลักที่ 1 ความร่วมมือในการเมืองและความมั่นคง

ในการเมืองและความมั่นคง อาเซียนมีเป้าหมายสำคัญคือการส่งเสริมสันติภาพ และเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อสร้างสถานะที่จะอำนวยความสะดวกการสร้างประชาคมอาเซียน ให้สำเร็จภายในปี 2558 ซึ่งจะทำให้ประชาคมอาเซียนในการเมืองความมั่นคงมีความแข็งแกร่งและน่าเชื่อถือ ความร่วมมือด้านการเมืองความมั่นคงของอาเซียนที่สำคัญ ได้แก่

1. สนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation หรือ TAC)

สนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จัดทำขึ้นโดยประเทศสมาชิกอาเซียน 5 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และไทย เมื่อปี 2519 เพื่อกำหนดหลักการพื้นฐานของความร่วมมือ และการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันของประเทศสมาชิก หลักการสำคัญของสนธิสัญญา ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนยึดถือและยอมรับในการปฏิบัติตาม ได้แก่

1.1 เคารพในเอกราช การมีอำนาจอธิปไตย ความเท่าเทียมกัน ความมั่นคงทางดินแดนและเอกลักษณ์แห่งชาติของทุกประเทศ

1.2 ปราศจากการแทรกแซงจากภายนอก การโค่นล้มอธิปไตย หรือการบีบบังคับจากภายนอก

1.3 การไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน

1.4 การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งหรือข้อพิพาทโดยสันติวิธี

1.5 การยกเลิกการใช้การคุกคามและกองกำลัง

1.6 การมีความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพระหว่างกัน

เมื่อเดือนธันวาคม 2530 ได้มีการแก้ไขสนธิสัญญาเพื่อเปิดทางให้ประเทศที่ยอยู่นอกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สามารถเข้าร่วมเป็นภาคีได้ ซึ่งช่วยเสริมสร้างโครงสร้างความมั่นคงและสันติภาพให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ปัจจุบันประเทศที่เข้าร่วมเป็นภาคีในสนธิสัญญา TAC ได้แก่ สมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ประเทศคู่เจรจาของอาเซียนและประเทศที่เข้าร่วมการประชุมอาเซียนว่าด้วย การเมืองและความมั่นคงในเอเชีย – แปซิฟิก เช่น จีน อินเดีย ญี่ปุ่น รัสเซีย เกาหลีใต้ และนิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย แคนาดา สหรัฐฯ และสหภาพยุโรปได้แจ้งความจำนอยากเข้าร่วมเป็นภาคี

2. สนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty on the Southeast Asia Nuclear Free Zone: SEAN - FZ)

ประเทศสมาชิกอาเซียน ลงนามในการประชุมสนธิสัญญาในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2538 วัตถุประสงค์หลักของสนธิสัญญา คือ ให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ โดยประเทศที่เป็นภาคีจะไม่พัฒนาไม่ผลิต ไม่จัดซื้อ ไม่ครอบครอง รวมทั้งไม่เป็นการผลิต ไม่ทดสอบ ไม่ใช้อาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาค และไม่ให้รัฐใดปล่อยหรือทิ้งวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นกัมมันตภาพรังสีลงบนพื้นดิน ทะเลและอากาศ นอกจากนี้ ณ ประเทศอาวุธนิวเคลียร์ได้แก่ จีน สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส รัสเซีย และสหราชอาณาจักร (ห้าสมาชิกผู้แทนถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ) ได้ยอมรับและให้ความเคารพสนธิสัญญา โดยจะไม่ละเมิดและไม่แพร่กระจายอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคนี้

แนวคิดด้านการค้าระหว่างประเทศ

การค้าระหว่างประเทศหมายถึง การซื้อขายสินค้าและบริการระหว่างรัฐกับรัฐ รัฐกับเอกชน หรือ เอกชนกับเอกชน ที่อยู่คนละประเทศ ซึ่งมีกฎหมาย ระบบเงินตรา ระบบภาษี และนโยบายเศรษฐกิจที่ต่างกัน สำหรับแนวความคิดที่ก่อให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ เนื่องจากแต่ละประเทศมีทรัพยากร เงินทุน แรงงาน เทคโนโลยีและความชำนาญแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคลหรือประเทศ การดำเนินนโยบายช่วยตนเองอย่างสมบูรณ์จึงเป็นไปได้ยากในทาง

ปฏิบัติ และถึงแม้ว่าจะสามารถทำได้ก็อาจใช้ระยะเวลายาวนาน ผลิตได้ปริมาณน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการและมีต้นทุนสูงเกินความจำเป็น ดังนั้นการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันระหว่างประเทศ จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสม ทุกฝ่ายและทุกส่วนภาคได้ประโยชน์จากการค้านั้น เนื่องจากสามารถผลิตสินค้าที่ตัวเองมีความถนัดและชำนาญ มีต้นทุนต่ำ และนำไปขายหรือแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ตนเองต้องการเพื่อตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นหรือราคาที่ต่ำลงได้มากที่สุด

ประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมแบบปิด มีการติดต่อค้าขายนำเข้าและส่งออกสินค้า และบริการกับต่างประเทศอย่างกว้างขวางภายใต้ระบบเศรษฐกิจการค้าเสรีระหว่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจหลายประการ ดังนี้

1. การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) เมื่อมีการติดต่อค้าขายสินค้าและบริการระหว่างประเทศ แต่ละประเทศจะเลือกผลิตสินค้าเกษตรสิ่งทอ และการท่องเที่ยวในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกา จะเลือกผลิตเครื่องยนต์ อุปกรณ์ไฟฟ้า และบริการด้านที่ปรึกษาทางธุรกิจ เป็นต้น
2. ความชำนาญเป็นพิเศษ (Specialization) การผลิตสินค้าและบริการที่ตนเองมีทักษะ
3. ประสิทธิภาพ (Efficiency & Productivity) การผลิตสินค้าด้วยความชำนาญทำให้สินค้ามีคุณภาพสูง และมีผลผลิตในปริมาณมากเพียงพอต่อความต้องการของตลาด
4. ปัจจัยการผลิตเอื้ออำนวย (Factors Endowment) แต่ละประเทศจะเลือกผลิตสินค้าที่สามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในประเทศอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

การค้าขายแดนจึงนับได้ว่าเป็นการค้าระหว่างประเทศรูปแบบหนึ่งที่มีจุดเริ่มต้นมาจากการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของประชาชนที่อาศัยตามแนวพรมแดนของประเทศ เช่น สินค้าอุปโภค สินค้าเกษตร สินค้าที่หาได้จากธรรมชาติ เป็นต้น โดยมีการซื้อขายสินค้าที่มีมูลค่าไม่สูงมีปริมาณไม่มาก และอาจมีหรือไม่มีการส่งมอบเอกสารหรือหลักฐานทางการค้า การค้าขายแดนมีวิธีปฏิบัติที่ไม่ยุ่งยากเน้นความสะดวกรวดเร็ว ซึ่งมีทั้งการค้าที่ถูกต้องกฎหมาย (ปฏิบัติพิธีการศุลกากร) และที่ผิดกฎหมาย(ลักลอบค้าหรือการค้าสินค้าที่ผิดกฎหมาย)

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การค้าขายแดนได้มีการพัฒนารูปแบบและวิธีการมาเป็นลำดับประกอบกับประเทศต่างๆ ได้เริ่มให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการค้า การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมากยิ่งขึ้น มีการพัฒนาเชื่อมต่อระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศหลายโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่และมีประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกของความร่วมมือเหล่านั้น เช่น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) โครงการพัฒนาความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง 6 ประเทศ หรือหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ (Greate Mekong

Subregion : GMS) โครงการความร่วมมือเขตเศรษฐกิจ(Bay of Bengal Initiative for Multi – Sectoral and Economic Cooperation : BIMSTEC) และยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Economic Cooperation Strategy : ECS) ทำให้มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานในภูมิภาคในหลากหลายด้าน ที่สำคัญ ได้แก่ โครงข่ายเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมโยงประเทศต่างๆ ในภูมิภาคตามแนวตะวันออก – ตะวันตก (East – West Economic Corridor) เชื่อมโยงพม่า – ไทย – ลาว – เวียดนาม และแนวเหนือ – ใต้ (North – South Economic Corridor) เชื่อมโยงไทย – พม่า – ลาว – จีนตอนใต้ (ยูนาน) รวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศที่นำไปสู่การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และสังคม อื่นๆ การเพิ่มขึ้นของระดับรายได้ อัตราค่าจ้าง หรือการจ้างงาน ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นการส่งเสริม และสนับสนุนให้การค้าชายแดนมีบทบาทสำคัญเพิ่มขึ้น และขยายตัวอย่างต่อเนื่องตลอดมา จนถือได้ว่ามีความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างไม่อาจมองข้ามได้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการค้าชายแดน

การค้าผ่านแดน หมายถึง การค้าที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ ที่ประชาชนหรือผู้ประกอบการค้าจากประเทศที่หนึ่งส่งผ่านประเทศที่สองไปยังประเทศที่สามหรืออาจจะประเทศที่สามผ่านแดนประเทศที่สองมายังประเทศที่หนึ่ง ทั้งนี้ แต่ละประเทศจะยินยอมให้มีการขนส่งสินค้าผ่านแดนกันได้

ตลาดการค้าประเทศใกล้เคียงกับประเทศที่อยู่ถัดไป เช่น จีน อินเดีย บังคลาเทศ และ เวียดนาม ซึ่งมีประชากรรวมกันกว่าหนึ่งพันล้านคนนับว่าเป็นตลาดการค้าที่สำคัญที่น่าสนใจ การขนส่งสินค้าทางบกผ่านแดนไปยังประเทศดังกล่าวสามารถย่นระยะทางการขนส่งสินค้า เป็นการลดต้นทุนส่งได้เป็นจำนวนมาก และยังช่วยส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทย

การค้าชายแดน ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบงานของศุลกากร สามารถแบ่งแยกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ

นำเข้า (Import) หมายถึง นำเข้ามาใช้หรือบริโภคในราชอาณาจักร – นำกลับเข้ามา (Re- import) หมายถึง ส่งออกไปก่อนแล้วจึงนำกลับเข้ามาภายหลัง

ส่งออก (Export) หมายถึง ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร – ส่งกลับออกไป (Re - Export) หมายถึง นำเข้ามาก่อนแล้วจึงส่งกลับออกไปภายหลัง

นำผ่าน หรือ ส่งผ่านประเทศ (Transit or Transshipment) หมายถึง ขนส่งสินค้าผ่านราชอาณาจักร โดยมีได้ใช้ประโยชน์หรือนำไปสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในประเทศสินค้าประเภทนี้จะไม่มีภาระในอันที่จะต้องเสียภาษี และไม่มีภาระในอันที่จะต้องขออนุญาตนำเข้าและส่งออก

หมายเหตุ สินค้าผ่านแดน (Transit Cargo) ใช้สำหรับประเทศ Land Locked Country ตามอนุสัญญาบาเซิลนา ค.ศ. 1921 สินค้าถ่ายลำ (Transshipment Cargo) เป็นตามมาตรา 58 แห่ง พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ.2469

สำหรับการถ่ายลำนั้น ปัจจุบัน กรมศุลกากร ได้มีประกาศที่ 91/2557 กำหนดระเบียบปฏิบัติไว้เป็นการเฉพาะเรื่องแล้ว โดยใช้ชื่อเรียกว่าอีกอย่างหนึ่งว่า Multimodal Transportation (คูประกาศกรมศุลกากรแนบท้าย) นอกจากนี้ยังมี พ.ร.บ. การขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ พ.ศ.2548 ออกมาบังคับใช้เพื่อสนับสนุนการค้าระหว่างประเทศตามความผูกพันที่ประเทศไทยมีต่อนานาประเทศอีกด้วย โดยมาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ บัญญัติว่า “การขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ” หมายความว่า การรับขนของโดยมีรูปแบบการขนส่งที่แตกต่างกันตั้งแต่สองรูปแบบขึ้นไป ภายใต้สัญญาขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบฉบับเดียว โดยขนส่งจากสถานที่ซึ่งผู้ประกอบการขนส่งต่อเนื่อง ได้รับมอบของในประเทศหนึ่งไปยังสถานที่ซึ่งกำหนดให้เป็นสถานที่ส่งมอบของในอีกประเทศหนึ่ง

กฎหมายที่ควบคุมการส่งผ่าน นำผ่านราชอาณาจักร

1. พ.ร.บ. กักพืช พ.ศ.2507
2. พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ พ.ศ.2490
3. พ.ร.บ.โรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2499
4. พ.ร.บ. เชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ.2525
5. พ.ร.บ. วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518
6. พ.ร.บ.ควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2495
7. พ.ร.บ.ปศุสัตว์ พ.ศ.2518
8. พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.2535
9. พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522
10. พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535
11. พ.ร.บ.พันธุ์พืช พ.ศ.2518
12. พ.ร.บ. ควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ.2530

จุดผ่านแดนบริเวณชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนทั้งสองประเทศ นักท่องเที่ยว และยานพาหนะสามารถสัญจรไปมาเพื่อการค้า การท่องเที่ยว และอื่นๆ โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาล ทั้งสองประเทศ โดยในส่วนของประเทศไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้ลงนามในประกาศกระทรวงมหาดไทย ตามที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ และจะมีผลบังคับใช้เมื่อ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยปกติจุดผ่านแดนถาวรนี้จะถูกกำหนดให้เป็นด่านศุลกากรเสมอ ทั้งนี้ โดยอาศัยอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ออกกฎกระทรวง ตามนัยมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ.2469 ประกอบมาตรา 3 และมาตรา 14 แห่ง พ.ร.บ.ศุลกากร (ฉบับที่ 7) พุทธศักราช 2480 ที่บัญญัติว่า

“มาตรา 4 เพื่อความประสงค์แห่งการนำเข้าหรือส่งออก หรือนำเข้าและส่งออก และการศุลกากร ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวง

(1) กำหนดท่าหรือที่ใดๆ ในราชอาณาจักรให้เป็นท่าหรือที่สำหรับการนำเข้าหรือส่งออกหรือนำเข้าและส่งออกซึ่งของประเภทใดๆ หรือทุกประเภททางทะเลหรือ ทางบก หรือให้เป็นท่าหรือที่สำหรับการส่งออกซึ่งของที่ขออนุญาตนำเข้าหรือของที่มีถิ่นที่ขึ้นต้น ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขตามแต่จะเห็นสมควร

(2) กำหนดสนามบินใดๆ ในราชอาณาจักรให้เป็นสนามบินศุลกากรโดยมีเงื่อนไขตามแต่จะเห็นสมควร

(3) ระบุเขตศุลกากร ณ ท่าใด หรือที่ใด หรือสนามบินใดซึ่งได้กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้น มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่จะมีข้อความแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

“ทางอนุมัติ” ให้หมายความว่า ทางที่กำหนดโดยกฎกระทรวง ให้เป็นทางที่จะใช้ขนส่งขาเข้าในหรือออกนอกราชอาณาจักรได้ หรือจากเขตแดนทางบกมายังด่าน ศุลกากร หรือจากด่านศุลกากรไปยังเขตแดนทางบกได้

“ด่านพรมแดน” ให้หมายความว่า ด่านที่ตั้งขึ้นไว้โดยกฎกระทรวง ณ ทางอนุมัติเพื่อตรวจของที่ขนส่งโดยทางนั้น

“ด่านศุลกากร” ให้หมายความว่า ด่านที่ตั้งขึ้นไว้โดยกฎกระทรวง ณ ทางอนุมัติเพื่อเก็บศุลกากรแก่ของที่ขนส่งโดยทางนั้น และเพื่อตรวจของด้วย

“การนำเข้าหรือส่งออกทางบก” ให้หมายความว่าความตลอดถึงการนำเข้าหรือส่งออกทางด่านน้ำ ซึ่งเป็นเขตแดนทางบกหรือตอนหนึ่งแห่งเขตแดนนั้น แต่ไม่รวมถึงการนำเข้าหรือส่งออกทางไปรษณีย์ หรือทางอากาศ

“เขตแดนทางบก” ให้หมายความว่า เขตแดนทางบกระหว่างราชอาณาจักรกับดินแดนต่างประเทศ และรวมตลอดถึงลำน้ำใดๆ ซึ่งเป็นเขตแดนแห่งราชอาณาจักร หรือตอนหนึ่งแห่งเขตแดนนั้น

“ผู้ควบคุมขบวน” หรือ “ผู้ขนส่ง” เมื่อใช้เกี่ยวแก่รถไฟให้หมายความว่าพนักงานรักษารถ

“พนักงานหรือพนักงานสุลการ” นอกจากพนักงานต่างๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติสุลการ (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2479 แล้ว ให้หมายความว่ารวมตลอดถึงพนักงานใดๆ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้กระทำการเป็นพนักงานสุลการ ด้วย

“มาตรา 14 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

ในประเด็นการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดค่าสุลการ นั้น โดยปกติเป็นเรื่องของนโยบายของรัฐบาลประกอบกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ โดยต้องคำนึงถึงความพร้อมในหลายๆด้าน เช่น ปริมาณการค้าชายแดน ณ จุดนั้น ความมั่นคงของประเทศ ความปลอดภัยของประชาชนที่ไปมาค้าขายในบริเวณดังกล่าว ความพร้อมของหน่วยงานสุลการ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองหน่วยงานปกครองในพื้นที่ ซึ่งประเด็นที่สำคัญยิ่งก็คือความคุ้มค่าสำหรับการเปิดด่านสุลการ และความพร้อมด้านงบประมาณก่อสร้างด่านสุลการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดถึงอัตราค่าจ้างพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องไปพิจารณา ณ จุดนั้น โดยในหลักการแล้ว จะมีแนวทางหรือขั้นตอนการปฏิบัติในเรื่องดังกล่าว ดังนี้

1. ตามปกติจะมีขั้นตอนจากความเห็นพ้องต้องกันของฝ่ายปกครอง ฝ่ายทหาร ฝ่ายความมั่นคง ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน รวมถึงนักการเมืองที่เกี่ยวข้องในทุกระดับของท้องถิ่นที่จะกำหนดตั้งด่านสุลการ ทั้งนี้ จะต้องต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับการประชุมหารือหรือประสานงานกับหน่วยงานของประเทศเพื่อนบ้านที่เกี่ยวข้องจนมีความเห็นพ้องด้วย ในเรื่องของการตั้งด่านสุลการ ณ จุดนั้น

2. เมื่อได้ข้อสรุปที่ชัดเจนว่า จุดผ่านแดนถาวรดังกล่าว มีความพร้อมและเหมาะสมที่จะกำหนดตั้งด่านสุลการแน่นอนแล้ว ฝ่ายปกครองในสังกัดกระทรวงมหาดไทย จะเป็นผู้จัดทำเรื่องเสนอให้คณะรัฐมนตรีมีมติหรืออนุมัติให้ความเห็นชอบเสียก่อน

3. หลังจากทีคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว ก็จะเป็นเรื่องการจัดเตรียมงบประมาณเพื่อการก่อสร้างที่ทำการด่านศุลกากร และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง โดยในขั้นตอนนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดหางบประมาณฯ ซึ่งอาจจะเป็นหน่วยราชการส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่น ก็ได้ หรือจะเป็นงบประมาณที่ได้จากการบริจาคจากภาคเอกชนก็ได้

4. กรมศุลกากรจะเป็นผู้รับหน้าที่ในการจัดร่างกฎกระทรวงเพื่อจัดตั้งด่านศุลกากรดังกล่าว โดยเสนอเรื่องให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาถ้อยคำก่อนเสนอเรื่องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังลงในกฎกระทรวง และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ต่อไป

จุดผ่านแดนชั่วคราว

เป็นการเปิดเพื่อผ่อนผันให้มีการผ่านแดนได้ เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะภายในช่วงเวลาที่กำหนดไว้แน่นอนเฉพาะกิจ ไม่มีผลกระทบด้านความมั่นคงและความปลอดภัย เมื่อครบกำหนดเวลาหรือบรรลุมูลวัตถุประสงค์แล้ว จะปิดจุดผ่านแดนทันที โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ลงนามในประกาศกระทรวงมหาดไทย ประกาศเปิดจุดผ่านแดนชั่วคราว ตามความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาเปิดจุดผ่านแดนของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จุดผ่อนปรน

มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านด้านมนุษยธรรม และส่งเสริมความสัมพันธ์ของประชาชนในระดับท้องถิ่น เพื่อการผ่อนปรนให้มีการค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภคและยารักษาโรคที่จำเป็น ซึ่งระดับท้องถิ่นของทั้งสองฝ่ายได้เห็นชอบร่วมกัน ทั้งนี้ การประกาศเปิดจุดผ่อนปรนเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด และต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทยก่อนด้วย

นโยบายด้านการค้าชายแดนของรัฐบาล

ภายหลังจากรัฐบาลเริ่มใช้นโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า การค้าชายแดนและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เจริญก้าวหน้าโดยลำดับ โดยรัฐบาลได้เริ่มนำแนวความคิดด้านการพัฒนาการค้าชายแดน/การค้าข้ามแดนเข้ามาผนวกเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ได้แก่ นโยบายด้านการค้าระหว่างประเทศ โดยเน้นการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการค้า โดยเฉพาะในภูมิภาคอินโดจีน ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540 – 2544 เน้นการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่ โดยสนับสนุนการสร้างอาชีพและการมีงานทำของคนที่ย้ายอยู่ในพื้นที่ ในขณะเดียวกันส่งเสริมให้มีการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เมืองที่เป็นชุมชนศูนย์กลางของอนุภาคและเมืองชายแดน ซึ่งอยู่ในโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศต่างๆ ได้แก่ GMS, IMT-GT, BIMSTEC มีศักยภาพที่จะเป็นประตูการค้าติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติให้สามารถเชื่อมโดยกับชุมชนศูนย์กลาง

ทางเศรษฐกิจของประเทศและเปิดติดต่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอินโดจีน กลุ่มประเทศอาเซียน และนานาชาติได้มากขึ้น ฉบับที่ 9 พ.ศ.2549 – 2549 ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อขยายโอกาสด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว รวมทั้งเพิ่มศักยภาพในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน นำไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในภูมิภาค

จนกระทั่งปัจจุบัน ฉบับที่ 10 พ.ศ.2550 - 2554 โดยส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศในกรอบความร่วมมือ GMS, ACMECS, IMT-GT, JDA และ BIMSTEC พร้อมสนับสนุนการพัฒนาโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานหลักเชื่อมโยงแนวพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ ปรับปรุงกฎระเบียบ ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกการค้าการลงทุนข้ามพรมแดน ควบคู่กับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ดูแลและป้องกันผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และในร่างแผน ฯ ฉบับที่ 11 ซึ่งจะเริ่มใช้อย่างเป็นทางการในปี พ.ศ.2555 – 2559 รัฐบาลจะให้ความสำคัญกับการสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยสนับสนุนความร่วมมือในการพัฒนาภายใต้กรอบต่างๆ ได้แก่ อนุภูมิภาคอาเซียน และพันธมิตร รวมทั้งเอเชียแปซิฟิก และให้ความสำคัญกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดนแบบมีสมดุลบนพื้นฐานของการสร้างผลประโยชน์ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านและความไว้วางใจระหว่างกัน

นโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ความหมาย นโยบายต่างประเทศ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมาย เช่น เจ.ดี.บี.มิลเลอร์ (J.D.B.Miller) ให้คำจำกัดความของคำว่า นโยบายต่างประเทศว่าหมายถึง พฤติกรรม (ของรัฐ) ที่เป็นทางการต่อกิจการภายนอก

เก.เจ.โฮลสตี (K.J.Holsti) ได้ให้ความหมายของนโยบายต่างประเทศว่า หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองระหว่างประเทศ หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพราะนโยบายหมายถึง การตัดสินใจต่างๆ ที่มีเป้าหมาย เพื่อการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายนั้นๆ ดังนั้น นโยบายต่างประเทศจึงเป็นการกระทำต่างๆ ของรัฐภายใต้การตัดสินใจและนโยบายเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐด้วยกัน

เคลาส์ คนอร์ (Klaus Knorn) อธิบายว่านโยบายต่างประเทศ หมายถึง การที่รัฐใช้ทรัพยากรต่างๆ ของตนในการสัมพันธ์กับรัฐอื่นๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ

ที.บี.มิลลาร์ (T.B.Millar) กล่าวว่านโยบายต่างประเทศ เป็นเรื่องเกี่ยวกับนโยบายต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลของประเทศหนึ่งกับประเทศอื่นๆ

จากความหมายดังที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่านโยบายต่างประเทศ หมายถึง วิธีดำเนินการเพื่อนำไปปฏิบัติที่มุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือการตัดสินใจของประเทศอื่นๆ เพื่อประโยชน์ของประเทศตน การกระทำเช่นนี้จะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ความสำคัญของนโยบายต่างประเทศ

นโยบายต่างประเทศ มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และระหว่างตัวแสดงต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดสันติภาพหรือความขัดแย้งขึ้นได้ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้นจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นพื้นฐานสำคัญ ซึ่งประเทศต่างๆ มักจะดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อให้ฝ่ายตนได้เปรียบหรือได้ประโยชน์มากกว่าอีกฝ่ายหนึ่งเสมอ ดังนั้น การดำเนินนโยบายต่างประเทศ จึงมีความสำคัญอยู่ 2 ประการ ดังนี้

1. การรักษาเอกราชและความมั่นคง นโยบายต่างประเทศของแต่ละประเทศจะมีลักษณะมุ่งต่อต้านการขยายตัวของประเทศอื่นๆ ที่เห็นว่าเป็นภัยอันตรายต่อเอกราชและความมั่นคงของประเทศตน สมมุติฐานที่ว่า หากรัฐของตนเกิดความรู้สึกว่าไม่ปลอดภัย ก็จะมุ่งขยายอำนาจของรัฐกรณีตัวอย่างเช่น สหรัฐอเมริกามีความรู้สึกวิตกกังวลถึงความไม่ปลอดภัยกรณีประเทศอิรักสะสมและผลิตอาวุธชีวภาพ จึงหาทางบีบด้วยวิธีการทางการทูต จนในที่สุดต้องใช้กำลังทหารเข้าทำสงครามและยึดครองประเทศอิรักอยู่ในปัจจุบันนี้ เป็นต้น กล่าวโดยสรุปได้ว่าเอกราชและความมั่นคงของประเทศเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ

2. การแสวงหาและคุ้มครองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การดำเนินนโยบายต่างประเทศต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งมีความสำคัญควบคู่กับผลประโยชน์ทางการเมือง ชาตินิยมอำนาจจะใช้นโยบายทางเศรษฐกิจการค้าขายและการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจเพื่อแผ่ขยายลัทธิอุดมการณ์ วัฒนธรรม และเพิ่มอิทธิพลของตนในประเทศอื่นๆ เช่น การใช้การค้าเพื่อเสริมสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ และการทำให้ประเทศอื่นๆ ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของตน เช่น สหรัฐอเมริกาสันับสนุนให้เอกชนของตนเข้าไปลงทุนกิจการอุตสาหกรรมในประเทศกำลังพัฒนาซึ่งมีความสำคัญด้านยุทธศาสตร์ทางการเมือง เช่น ลงทุนด้านกิจการน้ำมันในเวเนซุเอลา ลิเบีย และซาอุดีอาระเบีย ลงทุนด้านกิจการเหมืองแร่ เกษตรกรรม และโทรศัพท์ในประเทศลาตินอเมริกา รวมทั้งการเป็นประเทศคู่ค้าที่ได้เปรียบต่อประเทศในแถบลาตินอเมริกา เป็นต้น โดยใช้วิธีการต่างๆ ได้แก่ การยกเว้นอัตราภาษีขาเข้า การตั้งกำแพงภาษี หรือการจำกัดประเภทสินค้าขาเข้า เป็นต้น

นอกจากการค้าแล้ว การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศต่างๆ ด้วยการกู้ยืมหรือการให้เปล่า ขณะเดียวกันก็จะพยายามสร้างอิทธิพลทางด้านจิตวิทยาควบคู่ไปด้วยได้แก่ การให้ความช่วยเหลือทางด้านการทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ การเผยแพร่อุดมการณ์ลัทธิความเชื่อ และวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากงานวิจัยเรื่องความเตรียมความพร้อมด้านการค้าตามแนวชายแดนไทย เพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ระบุไว้ว่า ประเด็นปัญหาที่ท้าทายการรวมเป็นประชาคมอาเซียน เช่น ความขัดแย้งทางประวัติศาสตร์ และการเมืองของประเทศสมาชิก ความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกโครงสร้างที่อ่อนแอ ของอาเซียนการแข่งขันกันเองเพื่อแย่งชิงตลาด เพราะมีทรัพยากรเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน และการรักษาผลประโยชน์ของชาติมากกว่าภูมิภาค

1. อุปสรรคปัญหาของความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศ

ดังได้กล่าวแล้วว่าเป้าหมายของประชาคมการเมือง และความมั่นคงอาเซียน คือ เพื่อสร้างประชาคมอาเซียนให้มีค่านิยมร่วมกัน เพื่อสร้างความมั่นคงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ กลไกหรือระบบแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกันดังนั้น ประเด็นที่ควรพิจารณาได้แก่ อาเซียนจะดำเนินการอย่างไรในทางปฏิบัติ เพื่อทำให้เกิดประชาคมการเมือง และความมั่นคงอย่างสมบูรณ์ หรือหากเสาหลักการเมือง และความมั่นคงยังไม่สำเร็จอาเซียนจะมีวิธีอย่างไรในการรับมือกับภัยคุกคามหรือปัญหาด้านการเมืองและความมั่นคง ที่กระทบต่อสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค เช่น ปัญหาเรื่องการอ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะสแปรตลี ในประเทศจีนใต้ที่มีชาติอาเซียนได้แก่ เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และบรูไน ต่างอ้างสิทธิเช่นเดียวกับจีน และได้หวัน เป็นต้น

ประเด็นที่ประชาคมอาเซียนต้องเผชิญคือ หากเกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกันเอง หรือระหว่างชาติอาเซียนบางชาติกับประเทศนอกกลุ่ม ชาติสมาชิกที่เหลือจะวางตัวอย่างไรเช่นประเทศไทยกับจีนมีผลประโยชน์ทางการค้าการลงทุนร่วมกัน แต่หากจีนเกิดความขัดแย้งกับชาติอาเซียนอื่น จากปัญหาการอ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะสแปรตลี และหากเกิดความขัดแย้งลุกลามขึ้นจนกระทบต่อความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างจีนกับประเทศสมาชิกอาเซียนบางชาติ ไทย และประเทศสมาชิกอาเซียนที่ไม่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งดังกล่าว จะวางตัวเช่นไร เพื่อไม่ให้กระทบกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศตนเอง

นอกจากนี้ อาเซียนจะอย่างไรหรือจะมีบทบาทอย่างไรหากเกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างประเทศสมาชิก เพราะความขัดแย้งนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อความร่วมมือในภูมิภาคด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนจากเหตุการณ์ขัดแย้งระหว่างไทย-กัมพูชา ตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2551-2554 อันเนื่องมาจากปัญหาชายแดน ปัญหาการขึ้นทะเบียนประสาทพระวิหาร จนลุกลามเป็นปะทะกันทางทหาร อาเซียนถูกวิจารณ์ว่าไม่แสดงบทบาทอย่างชัดเจน สิ่งที่อาเซียนทำก็มีการนำเสนอให้ไทย-กัมพูชาหันมาเจรจาในทางการทูต ต่อมาในปี 2554 สหประชาชาติมีมติให้อินโดนีเซียในฐานะประธานอาเซียนเข้าดำเนินการเป็นคนกลางเพื่อช่วยคลี่คลายความขัดแย้ง ที่ประชุมอาเซียนหลักคั่นให้ไทย และกัมพูชาเห็นชอบในการส่งผู้สังเกตการณ์ชาวอินโดนีเซีย เข้าพื้นที่พิพาท

เหตุการณ์นี้จะทำให้อาเซียนตระหนักถึงอุปสรรคในการบรรลุเป้าหมายของประชาคมอาเซียนด้านการรักษาสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ซึ่งเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น ดูเหมือนอาเซียนจะไม่มีบทบาทที่สำคัญในการแก้ไขความขัดแย้ง สาเหตุอาจเป็นเพราะอาเซียนยึดมั่นในหลักการไม่แทรกแซงภายในของประเทศสมาชิก อย่างไรก็ตามอาเซียนควรสร้างบทบาทที่ชัดเจน ในการแก้ไขความขัดแย้ง เพราะไม่เช่นนั้นประชาคมอาเซียนก็จะไม่บรรลุเป้าหมายในการสร้างสันติภาพ และความมั่นคง และจะกลายเป็นประชาคมที่เน้นด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก

แนวทางหนึ่งที่ประชาคมอาเซียนอาจต้องกระทำในอนาคตคือการมีกองกำลังเฉพาะที่ไม่ใช่กองกำลังทหารเพื่อช่วยบรรเทาทุกข์ในการช่วยเหลือคนที่ได้รับผลกระทบการมีบทลงโทษ หรือมีอำนาจทางกฎหมาย ในการลงโทษประเทศสมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง หรือละเมิดกฎบัตรอาเซียน นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนควรมีข้อตกลงร่วมกันในการยึดมั่นกฎกติกาการรักษาผลประโยชน์ของอาเซียนและการปฏิบัติตามมติ

2. อุปสรรคต่อปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเมียนมา

กรณีปัญหาสิทธิมนุษยชนในเมียนมา เป็นประเด็นที่อาเซียนถูกวิจารณ์มาโดยตลอดว่าไม่ได้แสดงบทบาทที่ชัดเจนต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเมียนมา ปัญหานี้จะทำให้เป้าหมายการสร้างสังคมที่มีสันติภาพมั่นคง และสังคมที่เอื้ออาทรกันของประชาคมอาเซียนมีผลกระทบ ซึ่งการเตรียมความพร้อม ด้านการเป็นประชาคมการเมือง และความมั่นคงอาเซียน ข้างต้น กลุ่มสมาชิกรัฐสภาอาเซียนเพื่อเมียนมา ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2547 โดยสมาชิกรัฐสภาในภูมิภาคเอเชียในตะวันออกเฉียงใต้จาก 6 ประเทศได้แก่ มาเลเซีย ไทย กัมพูชา สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ที่มีความสนใจ และมีอุดมการณ์ร่วมกันในการติดตามกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย กลุ่มสมาชิกรัฐสภาในภูมิภาคเอเชียในตะวันออกเฉียงใต้ เห็นว่าการเลือกตั้งในเมียนมา ไม่ใช่ขั้นตอนที่นำไปสู่สันติภาพ และประชาธิปไตยเพราะรัฐสภายังคงอยู่ภายใต้บังคับ

ของทหาร รวมทั้งการเรียกร้อง เพื่อให้มีการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยและการเคารพลสิทธิมนุษยชนในประเทศ

การกดขี่ด้านสิทธิมนุษยชนในเมียนมา ทำให้กระทบต่อความน่าเชื่อถือและบทบาทของอาเซียน ดังนั้น สมาชิกรัฐสภาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงเสนอให้อาเซียนสนับสนุนการก่อตั้งคณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อสร้างความมั่นคงต่อนานาชาติว่าอาเซียนจริงจังก่อการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน และไม่ยกเว้นโทษ แก่ผู้กระทำความในเมียนมา เพื่อกดดันให้เมียนมาจัดทำกระบวนการที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่ประชาธิปไตยที่แท้จริง

3. อุปสรรคจากความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ซึ่งส่งผลให้ประชากรของภูมิภาคนี้มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม แต่ละประเทศมีความต่างชาติพันธุ์ ต่างภาษา เช่น ในเมียนมามีชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ต่างๆ ถึง 135 ชาติพันธุ์ และพูดภาษาต่างกันกว่า 538 ภาษา แม้แต่ในสิงคโปร์ที่มีประชากรทั้งประเทศประมาณ 4 ล้านคน ก็มีความหลากหลายมาก ในการติดต่อสื่อสาร ความหลากหลายทางด้านสังคมและวัฒนธรรมนี้ นำมาซึ่งความขัดแย้งบางประเทศ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตด้วย ทำให้หลายประเทศในอดีตนโยบายกีดกันเชื้อชาติต่อชาวจีน ความขัดแย้งทางเชื้อชาติระหว่างคนท้องถิ่นกับคนเชื้อสายจีนที่กลายเป็นปัญหารุนแรง และต่อมามาเลเซียได้เกิดการจลาจลทางเชื้อชาติทำให้ชาวจีนเสียชีวิต และบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ใน พ.ศ. 2513 รัฐบาลมาเลเซียได้มีนโยบายกีดกันทางเชื้อชาติด้วยการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจทำให้คนเชื้อชาติอื่นไม่มีโอกาสมีตำแหน่งระดับสูง อย่างไรก็ตามคนเชื้อสายจีนในมาเลเซียก็ยังมียบทบาทสำคัญในธุรกิจอื่นๆ

ส่วนในอินโดนีเซียหลังจากได้รับเอกราชจากฮอลันดาเมื่อ พ.ศ. 2492 รัฐบาลมีนโยบายผสมกลมกลืนในเชื้อชาติและมุ่งทำลาย อัตลักษณ์ของชาวจีนในอินโดนีเซียมีการจับกุม และสังหารชาวจีนจำนวนมากด้วยข้อเป็นคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้รัฐบาลอินโดนีเซียได้ใช้การโฆษณาชวนเชื่อ ว่าความยากจนของคนอินโดนีเซียเกิดจากการขูดรีดของคนอินโดนีเซียเชื้อสายจีน ทำให้คนจีนในอินโดนีเซียได้รับความลำบากและกดดันมาก คนจีนในอินโดนีเซียนับแสนเดินทางกลับประเทศ

ความขัดแย้งทางเชื้อชาติในอินโดนีเซียประทุรุนแรงอีกครั้งใน พ.ศ. 2541 เมื่อชาวอินโดนีเซียรวมตัวประท้วง ภายใต้การปกครองของประธานาธิบดีซูฮาร์โตที่ครอบครองอำนาจมากกว่า 30 ปี สาเหตุจากความยากจน ทั้งนี้เป็นผลมาจากทศนะคติเชิงลบที่มีต่อชาวจีนและการไม่พอใจที่คนเชื้อสายจีนมียบทบาทความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ

เมียนมาเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีปัญหาจากการมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ปัญหาในเมียนมามีสาเหตุทั้งการแบ่งแยกกันมาตั้งแต่อดีตมีการปกครองตนเอง มีวัฒนธรรมของตนเองมาโดยตลอด หลังจากเมียนมาได้รับเอกราชจากอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. 2491 ชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มต่อต้านแตกแยกจากเมียนมา ปัญหาการแตกแยกในบ้านเมืองทำให้ทหารยึดอำนาจการปกครอง เปลี่ยนจากระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบสาธารณรัฐสังคมนิยม ทำให้เกิดองค์กรทางการเมืองซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เมียนมา เปลี่ยนชื่อประเทศจากเมียนมา ซึ่งเป็นชื่อชนชาติที่มีมากที่สุด อันเป็นชื่อประเทศที่ไม่ได้ระบุเชื้อชาติใดเชื้อชาติหนึ่ง เพื่อหวังบรรเทาความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ปัญหาในเมียนมายากที่จะยุติ เพราะรัฐบาลเมียนมาไม่มีทางยอมให้สิทธิปกครองตนเองแก่ชนกลุ่มน้อย ซึ่งกระทบทั้งต่ออำนาจทางการเมือง และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของรัฐบาล แม้ประเทศในอาเซียนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมแต่ประชากรสามารถอยู่ร่วมกันได้ หากมีความรู้สึกเคารพและยอมรับความแตกต่างก็จะนำมาซึ่งความสงบและสันติภาพภายในภูมิภาค

4. อุปสรรคจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจของประเทศในอาเซียน

แม้ว่าอาเซียนที่จะจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนใน พ.ศ. 2558 ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือ การเป็นตลาดและเป็นหลาฐานการผลิตร่วมกันโดยมีการเคลื่อนย้ายสินค้า มีความสามารถในการแข่งขัน มุ่งสร้างความเท่าเทียมในการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศอาเซียน ปัจจัยจากระบอบของการปกครองแต่ละประเทศที่มีความสำคัญ กับนโยบายเศรษฐกิจกับการแข่งขันจากประเทศหรือกลุ่มประเทศอื่น จะต้องมีการพยากรณ์หรือคล้ายคลึงกัน

อาเซียนประกอบด้วย 10 ประเทศที่มีความเหมือนและแตกต่างกันในด้านลักษณะทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ พื้นฐานเศรษฐกิจของประเทศส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรม ทั้งการทำโดยตรง และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร แต่บางประเทศในกลุ่มนี้ภาคอุตสาหกรรมก็มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ เป็นฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมของต่างชาติ บางประเทศมีทรัพยากรที่สำคัญ ได้แก่ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย แต่ในขณะที่สิงคโปร์ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติแต่มีฐานทางเศรษฐกิจ และการเงินที่มั่งคั่งที่สุด ทำให้เป็นศูนย์กลางการเงินที่สำคัญของภูมิภาค และเป็นประเทศพัฒนาแล้วประเทศเดียวในภูมิภาค

นอกจากนี้ลักษณะการปกครองแนวคิดเศรษฐกิจของผู้บริหารประเทศตลอดจนวัฒนธรรมก็มีความสัมพันธ์ กับระบบเศรษฐกิจด้วย กล่าวคือ ประเทศที่เป็นประชาธิปไตย มีระบบเศรษฐกิจที่เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และแข่งขันกันอย่างเสรี ส่วนประเทศในระบอบสังคมนิยมมีบทบาทในการตัดสินใจ และดำเนินการทางเศรษฐกิจ และจำกัดเสรีบางอย่างของเอกชน

การที่ประเทศในอาเซียนมีทรัพยากรธรรมชาติคล้ายคลึงกันและเป็นรากฐานของการผลิตของโรงงานต่างชาติ แต่ละประเทศที่ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันจึงกลายมาเป็นคู่แข่งกันเอง ทำให้มีการแย่งชิงตลาดส่งออก ซึ่งส่งผลเสียทำให้มีการตัดราคาสินค้า หรือสินค้าถูกกดราคา ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสร้างความเป็นปึกแผ่นของอาเซียน จึงต้องคำนึงถึงการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศด้วย อาเซียนจึงต้องหาทางแก้ปัญหาเรื่องการแย่งชิงตลาดกันเองของประเทศสมาชิก และการผลิตสินค้าที่ซ้ำซ้อนกัน นอกจากนี้อาเซียนจึงต้องทำให้ความหลากหลายของอาเซียนเป็นจุดแข็ง ที่เห็นได้ชัดและนำมาต่อยอด

นอกจากนี้อาเซียนต้องดำเนินการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และเพื่อทำให้การรวมตัวทางเศรษฐกิจประสบความสำเร็จเร็วขึ้น รวมทั้งต้องพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน และทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับการลงทุนจากนักลงทุนทั้งในภูมิภาค และนอกภูมิภาคประเทศหนึ่งที่สามารถพัฒนาตนเอง ซึ่งทำให้นานาประเทศต่างให้ความสนใจต่างเข้าไปลงทุน

ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลนั้นขณะนี้หลายประเทศในอาเซียนขาดแคลนแรงงานระดับผู้จัดการ และผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษ เช่น แพทย์ พยาบาล เทคนิคการแพทย์ นักบัญชี วิศวกร สถาปนิก ทนายความ เป็นต้น ประเทศสมาชิกอาเซียนจึงต้องเร่งพัฒนาบุคลากร เพื่อรองรับกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่จะสูงขึ้นจากการเปิดเสรีรัฐบาลของประเทศต่างๆ จึงต้องมีมาตรการ ที่เป็นรูปประธรรมในการเตรียมความพร้อมของแรงงานฝีมือของตนให้แข่งขันได้ในตลาดอาเซียน

การดำเนินการบริหารพื้นที่ชายแดนของประเทศอื่นๆ

การบริหารจัดการชายแดนของประเทศอินเดียโดยเฉพาะด้านการค้าอินเดียบกกับจีน

ประเทศอินเดียบริหารจัดการชายแดนด้านจีนในเรื่องการค้าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการร่วม (Jointworking Group : JWG) ขึ้นมาบริหารจัดการภายหลังจาก นายกราจีฟ คานธี เยือนประเทศจีนในเดือนธันวาคม 1988 โดยคณะกรรมการนี้มีหน้าที่สร้างความยุติธรรม และมีหน้าที่แก้ปัญหาร่วมกันด้วยความยุติธรรมด้วยเหตุผล นอกจากนั้นได้จัดตั้งคณะกรรมการร่วมด้านเศรษฐกิจ (Joint Economic Group : JEG) เพื่อบริหารจัดการเศรษฐกิจร่วมกัน คณะกรรมการทั้งสองคณะนี้ ยังบริหารจัดการร่วมกันในเรื่องของการป้องกันความขัดแย้ง และสร้างสันติภาพ สร้างความมั่นคงเพื่อให้การค้าชายชายแดนและการผ่านเข้าออกชายแดนของราษฎรสามารถกระทำได้อย่างราบรื่น ในขณะเดียวกันอินเดียจัดตั้งจุดตรวจชายแดนด้านจีนตลอดแนวความยาว 3,488 กิโลเมตร จำนวน 142 จุดตรวจ

ประเทศอินเดียและประเทศเมียนมา บริหารจัดการชายแดนเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการค้าในส่วนของการบริหารชายแดนด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้านของอินเดีย อินเดียยังคงวางกำลังทางทหารเพื่อเข้าตรวจชายแดนในขณะที่มีกำลังเตรียมพร้อมเพื่อสนับสนุนภารกิจชายแดนทางด้านนี้ ชายแดนอินเดียกับเมียนมาร์ มีความยาว 1,463 กิโลเมตร แต่อินเดียวางกำลังทหารในพื้นที่ชายแดน ความยาว 52 กิโลเมตร เนื่องจากยังมีปัญหาด้านผู้หลบหนีเข้าเมือง

อินเดียบกกับปากีสถาน อินเดียยังคงมีการวางกำลังในพื้นที่ชายแดนปากีสถานในปัญหาด้านแคชเมียร์

อินเดียบกกับบังกลาเทศ อินเดียยังคงวางกำลังทหารด้านชายแดนด้านบังกลาเทศในพื้นที่ความยาวชายแดน 6.1 กิโลเมตร ซึ่งยังมีปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองในบังกลาเทศเข้าสู่อินเดีย โดยชาวบังกลาเทศที่หลบหนีเข้าเมืองไม่ยินยอมที่จะกลับประเทศของตน

อินเดียบกกับเนปาล อินเดียยังคงมีการวางกำลังทหารบริเวณชายแดนด้านเนปาล ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลหนึ่งด้านการขยายตัว เพิ่มขึ้น 12-15 % ของชาวมุสลิมในเนปาล

ชายแดนด้านยุโรปไม่มีปัญหามากนักในเส้นเขตแดน เช่นรัสเซีย เยอรมันฝรั่งเศส เป็นต้น ประเทศเหล่านี้ใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อป้องกันการกระทำผิดทางกฎหมายในพื้นที่ชายแดน

สรุปได้ว่าประเทศต่างๆที่ยังมีปัญหาคะทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนยังคงใช้กำลังทหารในพื้นที่ชายแดน ควบคู่ไปกับคณะกรรมการร่วมในด้านต่างๆ เพื่อบริหารจัดการด้านการค้าชาย ด้านการค้าชายแดน และการค้าผ่านแดน ให้ดำเนินไปได้ ส่วนประเทศที่ไม่มีปัญหาชายแดนต่อกัน ก็จะใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เข้าตรวจ เพื่อป้องกันการละเมิดกฎหมายด้านอื่นๆ ในขณะที่ประเทศไทยยังคงใช้กำลังทหารในพื้นที่ชายแดน เนื่องจากมีปัญหาและภัยคุกคามหลากหลายรูปแบบ ในขณะที่เดียวกันก็บริหารจัดการชายแดนโดยคณะกรรมการร่วมเพื่อสนับสนุนการค้าชายแดน การค้าผ่านแดน และการท่องเที่ยว

บทที่ 3

บทบาทปัจจุบันของกองกำลังป้องกันชายแดนต่อการแก้ไข และป้องกันปัญหาในพื้นที่ชายแดน ไทย-เมียนมา

ภารกิจของกองกำลังป้องกันชายแดนในปัจจุบัน

กองทัพบกโดยศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก ได้กำหนดภารกิจให้กองกำลังป้องกันชายแดนด้านไทย-เมียนมา ปฏิบัติ 3 ประการ ได้แก่

1. การเฝ้าตรวจและการป้องกันชายแดน
2. การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน
3. การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน

การเฝ้าตรวจและป้องกันชายแดน

เนื่องจากเส้นเขตแดนไทย-เมียนมา ตลอดแนวชายแดนซึ่งมีความยาว 2,401 กิโลเมตร นั้นยังมิได้มีการปักปันเขตแดนและเป็นที่ยอมรับกันทั้ง 2 ประเทศ ทั้งหมด ปัจจุบันสามารถปักปันเขตแดนได้เพียงประมาณ 600 กิโลเมตรเท่านั้น และประกอบกับอำนาจรัฐของเมียนมา ยังไม่สามารถเข้าถึงตลอดแนวชายแดนได้ ชนกลุ่มน้อยยังคงมีบทบาทในพื้นที่ชายแดน การปฏิบัติการในการเฝ้าตรวจและป้องกันชายแดนจึงยังมีความจำเป็นอย่างมาก กองกำลังป้องกันชายแดน ได้ปฏิบัติการนี้ด้วยการตั้งฐานปฏิบัติการในพื้นที่ชายแดนตลอดแนวชายแดนในพื้นที่ๆ ล่อแหลมต่อการเกิดปัญหาแล้วทำการลาดตระเวนเชื่อมต่อระหว่างช่องว่างเคียงของฐานปฏิบัติการ ซึ่งแต่ละช่วงมีระยะห่างนับ 10 ถึง 100 กิโลเมตร ทั้งบนพื้นราบ และต้นเขา การลาดตระเวนกระทำทั้งทางพื้นดินและทางอากาศ

การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน

ในภารกิจนี้กระทำเพื่อป้องกันและปราบปรามการละเมิดกฎหมายในพื้นที่ชายแดน โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายการศีกและกฎหมายปกติ ทั้งนี้เนื่องจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ซึ่งหมายถึงภัยคุกคามที่มีใช้ภัยคุกคามทางทหาร ได้แก่การกระทำผิดกฎหมายทั้งปวงเช่นยาเสพติด อาวุธ สงคราม การค้ามนุษย์ การลักลอบเข้าเมือง การลักลอบค้าขายผิดกฎหมาย การบุกรุกพื้นที่ป่า การลักลอบนำทรัพยากรธรรมชาติออกนอกประเทศ การลักลอบนำพันธุ์พืชและสัตว์เข้า-ออก ประเทศ เป็นต้น ได้มีการตรวจพบอยู่บ่อยๆ ในพื้นที่ชายแดน โดยที่เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรง

ไม่อาจปฏิบัติงานโดยลำพังได้ ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดด้านจำนวนบุคลากร ยานพาหนะ ความชำนาญพื้นที่ป่าภูเขา ซึ่ความสามารถทางยุทธวิธีที่อาจต้องเผชิญความทรหดอดทน เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เป็นมูลเหตุที่จะต้องเกิดการปฏิบัติในลักษณะการร่วมกันปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่ชายแดนโดยใช้จุดแข็งของแต่ละหน่วยงานเป็นหลักทั้งด้านบุคลากร ยุทธโศปกรณ์และกฎหมายเฉพาะของแต่ละหน่วยงาน รวมถึงอาจต้องถึงขั้นใช้กำลังทางยุทธวิธีในการปราบปราม การกระทำผิดกฎหมายในกรณีที่เกิดการลักลอบขนแรงงานต่างด้าว การเข้าจับกุมการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น จึงทำให้ทหารมีบทบาทมากในพื้นที่ชายแดนตั้งแต่อดีตมาจนปัจจุบัน

การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน

ในการปฏิบัติเรื่องนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อสนับสนุนภารกิจ 2 ประการแรกนั้น เนื่องจากความขัดแย้งต่างๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนระหว่างไทยกับเมียนมาร์นั้น ที่ผ่านมามักคลี่คลายได้ด้วยเจรจาและในบางครั้งสามารถเจรจาให้ไม่เกิดความขัดแย้งขึ้นได้อีกด้วย แต่ทั้งนี้การเจรจาจะบรรลุผลได้จะต้องอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันโดยเฉพาะกับเมียนมาร์นั้น จะมีค่านิยมว่าทหารไทยสามารถตกลงใจ แก้ปัญหาได้ทุกเรื่องในพื้นที่ชายแดน เช่นเดียวกับทหารเมียนมาหากไม่บรรลุผลโดยทหารไทยแล้ว ทหารเมียนมามักจะเข้าใจว่าฝ่ายไทยไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหา ซึ่งแม้ความจริงจะมีเช่นนั้นก็ตาม อีกทั้งการเจรจาดังกล่าว มักจะเป็นการเจรจาอย่างไม่เป็นทางการมากกว่าการเจรจาอย่างเป็นทางการอีกด้วย ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้านในส่วนของกองทัพจึงมีความสำคัญยิ่งเพราะเป็นผู้มีกำลังและอาวุธอยู่ในมือโดยตรง การสร้างความสัมพันธ์จะต้องทำให้แน่นแฟ้นทุกระดับตั้งแต่ผู้บังคับบัญชาทุกระดับจนถึงกำลังพลที่วางกำลังเผชิญหน้ากันอยู่ในพื้นที่ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ แบบเป็นทางการได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการชายแดนระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค เป็นต้น และจัดให้มีการประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับนั้นๆ รวมถึงเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขให้คณะกรรมการชายแดนในระดับเหนือขึ้นไปพิจารณา ในกรณีที่คณะกรรมการชายแดนระดับรองๆ ไม่สามารถตัดสินใจหรือยุติปัญหาได้นอกจากนั้น ก็มีการเยือนระดับผู้บังคับบัญชาระดับสูงซึ่งกันและกันทั้งในพื้นที่ชายแดนและไปเยือนต่างประเทศ ส่วนแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ การพบปะกันตามพื้นที่ชายแดน การรับประทานอาหารร่วมกัน การร่วมเล่นกีฬา การร่วมกิจกรรมทางประเพณี การให้การสนับสนุนซึ่งกันและกันในเรื่องที่อีกฝ่ายร้องขอซึ่งมักเป็นฝ่ายไทยที่ให้การสนับสนุนเช่นการให้การรักษาพยาบาลในเขตไทยกับเมียนมา และราษฎรเมียนมาที่เจ็บป่วย การรับฝากซื้อสิ่งของจำเป็นที่ไม่มีขายในพื้นที่ชายแดนฝั่งเมียนมา เป็นต้น

จากพันธกิจทั้ง 3 ประการที่กองกำลังป้องกันชายแดนปฏิบัติอยู่นี้นอกจากการใช้กำลังของกองกำลังป้องกันชายแดนปฏิบัติเองแล้ว ฝ่ายทหารยังเป็นแกนนำในการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการเฝ้าระวังพื้นที่ชายแดน พื้นที่ถัดจากชายแดน และพื้นที่ตอนในที่เป็นเส้นทางลำเลียงผ่านในการกระทำความผิดกฎหมายที่ต่อเนื่องมาจากชายแดนรวมถึงมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาด้านความมั่นคงอีกด้วย นอกจากนี้จากนั้นยังมียานที่ต้งปฏิบัติอีกมากเพื่อตอบสนองพันธกิจของกองกำลังป้องกันชายแดน เช่นการจัดทำโครงการหมู่บ้านชายแดนเข้มแข็งคู่ขนาน การจัดตั้งระบบติดต่อสื่อสาร การฝึกและจัดตั้งกำลังประชาชนในรูปแบบต่างๆ ให้สามารถสนับสนุนงานด้านความมั่นคงได้เช่นหมู่บ้านกำลังประชาชน แหล่งข่าวประชาชน กลุ่มราษฎรอาสาต่างๆ เป็นต้น

นอกจากพันธกิจ 3 ประการดังกล่าวแล้วยังมีพันธกิจที่ 4 ซึ่งอยู่ในชั้นความลับและไม่สามารถนำเสนอในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้นั่นก็คือ การปฏิบัติการในพื้นที่ระวางป้องกัน

รูปแบบปัญหาที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ภัยคุกคามต่อประเทศไทยมี 2 ลักษณะคือภัยคุกคามแบบดั้งเดิมซึ่งก็คือภัยคุกคามทางทหารและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ซึ่งได้แก่ภัยคุกคามที่เกิดจากการเจริญเติบโตด้านต่างๆ และเกิดผลกระทบตามมา ภัยคุกคามลักษณะนี้ได้แก่

1. การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย
2. การขนยาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมาย
3. การรุกรานของกองกำลังติดอาวุธขนาดเล็กบริเวณชายแดน
4. การละเมิดน่านน้ำโดยเฉพาะจากการประมงผิดกฎหมาย อาชญากรรม และการก่อการร้ายทางทะเล
5. การละเมิดน่านฟ้าโดยเฉพาะการบินลำเลียง การจารกรรมข้อมูลด้านการป้องกันประเทศด้วยเทคโนโลยีอากาศและอวกาศ
6. การก่อการร้ายต่ออากาศยานพาณิชย์
7. การก่อการร้ายสากลและอาชญากรรมข้ามชาติที่รุนแรงขึ้น ชับซ้อนขึ้นและขยายเครือข่ายสร้างความเสียหายไปทุกภูมิภาค
8. การเลื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขยายพื้นที่เพิ่มขึ้น
9. การขัดแย้งและแย่งชิงทรัพยากร
10. ภัยพิบัติทางธรรมชาติขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบรุนแรง

11. การเคลื่อนตัวของกระแสอัตลักษณ์นิยม เกิดการรุกรานทางวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิม เกิดการเคลื่อนไหวของผู้ที่ถูกเอาเปรียบ

12. การแพร่กระจายของกระแสสิทธิมนุษยชน กระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้เกิดเสรีภาพอย่างไร้ขอบเขตของการบริโภคข้อมูลข่าวสาร สังคมไทยเปลี่ยนเป็นสังคมที่แก่งแย่งแข่งขัน ละเลยคุณธรรมจริยธรรม ส่งผลให้ชุมชนฐานรากอ่อนแอและสังคมเปราะบาง

จากรูปแบบของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ข้างต้นพอจะสรุปเป็นรูปแบบปัญหาที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้ดังนี้คือ

1. การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายทั้งโดยการไม่ผ่านกระบวนการตรวจคนเข้าเมือง การลักลอบเข้าทางช่องทางชายแดนที่มีใบอนุญาต การผ่านกระบวนการตรวจคนเข้าเมืองแต่ไม่กลับออกไปตามกำหนดเวลา

2. การลักลอบนำยาเสพติดเข้ามาในรูปแบบที่หลากหลาย

3. การลักลอบนำสินค้าเข้า-ออกโดยไม่ผ่านพิธีการทางศุลกากร

4. การลักลอบนำพันธุ์พืชและสัตว์ข้ามแดนโดยมิได้รับอนุญาตซึ่งจะเกิดผลเสียต่อพันธุ์พืชและสัตว์ในประเทศตลอดจนเสียผลประโยชน์ของชาติหากมีการนำพันธุ์พืชและสัตว์ประจำถิ่นที่มีคุณค่าออกไปขยายพันธุ์ในประเทศอื่น

5. การถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านทางชายแดนทั้งทางบุคคลและทางสื่อต่างๆ โดยขาดการควบคุม ขาดภูมิคุ้มกันและไร้ทิศทาง การหลบหนีข้ามแดนและการขยายพื้นที่อย่างรวดเร็วของอาชญากรรมข้ามชาติ

6. การลักลอบทำลายทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการค้าเช่นการลักลอบตัดไม้ขายนอกประเทศ การลักลอบขุดแร่ส่งออกขายนอกประเทศ

7. การบุกรุกพื้นที่ป่าชายแดนเพื่อทำเกษตรกรรมหรือตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัย

8. การสร้างกลุ่มอิทธิพลตามชายแดนเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์จากกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ชายแดน

9. การแพร่ระบาดของโรคติดต่อโดยไม่มีการควบคุมหรือการควบคุมอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

นี่คือส่วนหนึ่งของรูปแบบปัญหาที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งหลายปัญหาเกิดขึ้นอยู่ก่อนการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเพียงแต่ความรุนแรงอาจยังไม่มากนัก แต่เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้วมีเสรีในการดำเนินการหลายๆ เรื่องที่มีมูลค่าสูงใจทำให้ปัญหานั้นๆ ทวีความรุนแรงและกว้างขวางขึ้น ดังจะเห็นได้จากในช่วงปี พ.ศ.2553-2556

มีผลการจับกุมการลักลอบนำเข้ายาเสพติด การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า เฉพาะช่องทางบ้านด่านสิงขร อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ เพียงช่องทางเดียว ชายแดนประเทศไทย-เมียนมา เพียงประเทศเดียว ยังมีจำนวนมากถึงเพียงนี้

ตารางที่ 3 – 1 การกระทำผิด พ.ร.บ.ยาเสพติด พื้นที่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในห้วง ตั้งแต่ ค.ศ.53 – ปัจจุบัน หน่วยเฉพาะกิจจงอางศึก

ลำดับ	ประจำเดือน	จำนวน/ ครั้ง	ผู้ต้องหา			ของกลาง							หมายเหตุ
			ชาย	หญิง	รวม	ยาบ้า	กัญชา	กระท่อม	ยาไอซ์/ กรัม	อาวุธปืน	รถยนต์	รถ จยย.	
1	ค.ศ.53	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	พ.ย.53	1	1	-	1	1	-	-	-	2	-	-	
3	ธ.ค.53	2	3	-	3	11	-	-	-	-	-	-	
4	ม.ค.54	4	12	3	15	269	316 กรัม	-	-	-	1	-	
5	ก.พ.54	3	5	1	6	1,297	-	-	2.90	-	-	-	
6	มี.ค.54	11	16	1	17	804	17 กก.	-	3.10	3	-	1	
7	เม.ย.54	13	27	7	34	198	1.15 กรัม	50.605 กก.	-	1	-	2	
8	พ.ค.54	7	8	3	11	330	-	-	0.67	-	-	1	
9	มิ.ย.54	14	10	1	11	140	266 ตัน	1.150 กก.	-	1	-	-	
10	ก.ค.54	3	6	1	7	47	-	-	-	-	-	-	
11	ส.ค.54	4	6	1	7	20,012	200 กรัม	-	0.08	-	-	-	
12	ก.ย.54	1	1	-	1	4	-	-	-	-	-	1	
13	ค.ค.54	2	2	-	2	1	4.14 กรัม	-	-	2	-	-	
14	ธ.ค.54	4	5	2	7	29	-	-	-	3	-	-	
15	ม.ค.55	5	8	1	9	1,130	-	20 ใบ	-	-	1	-	
16	ก.พ.55	13	15	7	22	439	-	-	5.27	2	1	4	

ตารางที่ 3 – 1 การกระทำผิด พ.ร.บ.ยาเสพติด พื้นที่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในห้วง
ตั้งแต่ ค.ศ.53 – ปัจจุบัน หน่วยเฉพาะกิจจงอางศึก (ต่อ)

ลำดับ	ประจำเดือน	จำนวน/ ครั้ง	ผู้ต้องหา			ของกลาง							หมายเหตุ
			ชาย	หญิง	รวม	ยาบ้า	กัญชา	กระท่อม	ยาไอซ์/ กรัม	อาวุธปืน	รถยนต์	รถ จยย.	
17	มี.ค.55	8	7	2	9	267	10 ต้น	-	2.55	-	-	1	
18	เม.ย.55	8	10	3	13	102	2 กรัม	-	1.03	-	-	1	
19	พ.ค.55	5	6	1	7	54	-	300 กก.	3.00	2	1	-	
20	มิ.ย.55	3	3	-	3	35	-	18 กก.	-	-	1	-	
21	ก.ค.55	6	5	2	7	1,668	600 กก., 27 ต้น	-	0.50	9	1	-	
22	ส.ค.55	3	4	-	4	82	-	-	-	-	-	-	
23	ก.ย.55	3	2	-	2	44	22 กก.	22.5 กก.	-	-	-	-	
24	ต.ค.55	5	6	-	6	40	909 กรัม	1.5 กก.	-	1	-	1	
25	พ.ย.55	10	7	1	8	531	-	66.8 กก.	-	-	-	-	
26	ธ.ค.55	9	14	6	20	324	-	-	8.53	2	-	-	
27	ม.ค.56	5	5	-	5	303	-	-	-	1	-	2	
28	ก.พ.56	7	6	2	8	1,425	-	1.8 กก.	-	-	1	-	
29	มี.ค.56	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	
30	เม.ย.56	4	4	1	5	17	20.43 กรัม	-	-	1	-	1	
31	พ.ค.56	4	8	-	8	340	-	-	8.47	-	-	-	
รวม		168	213	47	260	29,944	640 กก.	461.8 กก.	36.02	30	7	15	

ตารางที่ 3 – 2 การจับกุมผู้นำพา และบุคคลต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย
ในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในห้วงตั้งแต่ ต.ค.53 - ปัจจุบัน หน่วยเฉพาะกิจจงอางศึก

ลำดับ	ประจำเดือน	จำนวน/ครั้ง	ผู้นำพา			ผู้หลบหนีเข้าเมืองฯ			ของกลางยานพาหนะ			หมายเหตุ
			ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	รถยนต์	รถ จยย.	เรือยนต์	
1	ต.ค.53	4	-	-	-	7	1	8	-	-	-	
2	พ.ย.53	8	-	-	-	16	3	19	-	-	-	
3	ธ.ค.53	5	-	-	-	10	2	12	-	4	-	ขโมย จยย.
4	ม.ค.54	3	1	-	1	8	3	11	-	-	-	
5	ก.พ.54	4	-	-	-	9	3	12	-	-	-	
6	มี.ค.54	4	-	1	1	19	15	34	-	-	-	
7	เม.ย.54	1	-	-	-	2	-	2	-	-	-	
8	พ.ค.54	7	-	-	-	9	1	10	-	3	-	
9	มิ.ย.54	15	3	3	6	59	17	76	4	6	-	
10	ก.ค.54	2	-	-	-	4	1	5	-	1	-	
11	ส.ค.54	4	1	2	3	26	7	33	2	-	-	
12	ก.ย.54	2	-	-	-	8	-	8	-	1	-	
13	ต.ค.54	4	-	-	-	4	-	4	-	-	-	
14	พ.ย.54	3	-	-	-	4	2	6	-	-	-	
15	ธ.ค.54	1	-	-	-	2	1	3	-	-	-	
16	ม.ค.55	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
17	ก.พ.55	2	1	-	1	2	-	2	-	1	-	
18	มี.ค.55	1	-	-	-	5	4	9	-	-	-	
19	เม.ย.55	2	-	-	-	10	9	19	-	-	-	
20	พ.ค.55	3	-	-	-	18	2	20	-	-	-	

ตารางที่ 3 – 2 การจับกุมผู้นำพา และบุคคลต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย
ในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในห้วงตั้งแต่ ต.ค.53 - ปัจจุบัน หน่วยเฉพาะกิจจงอางศึก (ต่อ)

ลำดับ	ประจำเดือน	จำนวน/ครั้ง	ผู้นำพา			ผู้หลบหนีเข้าเมืองฯ			ของกลางยานพาหนะ			หมายเหตุ
			ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	รถยนต์	รถ จยย.	เรือยนต์	
21	มิ.ย.55	3	1	1	2	10	19	29	2	-	-	
22	ก.ค.55	2	-	-	-	7	5	12	-	-	-	
23	ส.ค.55	2	1	-	1	4	7	11	-	-	-	
24	ก.ย.55	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
25	ต.ค.55	1	1	-	1	-	2	2	-	1	-	
26	พ.ย.55	1	3	-	3	1	-	1	1	-	-	
27	ธ.ค.55	1	-	-	-	3	-	3	-	-	-	
28	ม.ค.56 - เม.ย.56	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
รวม		85	12	7	19	247	104	351	9	17	-	

ตารางที่ 3 – 3 การกระทำผิด พ.ร.บ.ป่าไม้ พื้นที่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในห้วงตั้งแต่
ต.ค.53 – ปัจจุบัน หน่วยเฉพาะกิจจงอางศึก

ลำดับ	เดือน	จำนวน	ผู้ต้องหา			ของกลาง										หมายเหตุ
		ครั้ง	ชาย	หญิง	รวม	หน่อไม้	ไม้แปรรูป	เครื่องมือ	ไม้ดัดดอ	กล้าง	พื้นที่ไร่	รถยนต์	รถจักรยานยนต์	อาวุธปืน	ซากสัตว์	
1	ต.ค.53	1	-	-	-	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-	
2	พ.ย.53	10	6	1	7	31	116	-	1	-	295	1	-	-	-	
3	ธ.ค.53	13	2	1	3	11	163	-	-	-	80	-	-	2	-	
4	ม.ค.54	29	-	-	-	16	4	-	-	-	306	-	-	-	-	
5	ก.พ.54	26	1	-	1	33	46	-	1	-	356	-	-	-	-	
6	มี.ค.54	16	1	-	1	8	262	-	-	2,100	206	-	-	-	-	
7	เม.ย.54	18	-	-	-	15	17	-	-	-	450	-	-	-	-	
8	พ.ค.54	23	-	-	-	15	2	-	2	-	413	-	-	-	-	
9	มิ.ย.54	14	4	-	4	10	38	-	2	-	198	-	-	-	-	
10	ก.ค.54	11	4	1	5	6	193	-	-	149	770	-	-	-	-	
11	ส.ค.54	18	1	1	2	91	59	-	-	-	59	-	-	-	-	
12	ก.ย.54	5	-	-	-	-	5	-	1	-	13	-	-	1	-	
13	ต.ค.54	8	-	-	-	5	104	-	3	-	62	-	-	-	-	
14	พ.ย.54	12	-	1	1	4	31	-	-	-	380	-	-	-	-	
15	ธ.ค.54	3	-	-	-	3	57	-	-	-	40	-	-	-	-	
16	ม.ค.55	7	7	-	7	3	27	-	1	-	59	-	-	2	-	
17	ก.พ.55	7	11	-	11	1	45	-	3	-	17	1	-	4	5	
18	มี.ค.55	1	2	1	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	
19	เม.ย.55	4	3	-	3	25	81	-	1	-	5	-	-	2	1	
20	พ.ค.55	9	3	-	3	-	-	-	-	-	86	-	-	2	2	

ตารางที่ 3 – 3 การกระทำผิด พ.ร.บ.ป่าไม้ พื้นที่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในห้วงตั้งแต่
ต.ค.53 – ปัจจุบัน หน่วยเฉพาะกิจจงอางศึก (ต่อ)

ลำดับ	เดือน	จำนวน ครั้ง	ผู้ต้องหา			ของกลาง										หมายเหตุ
			ชาย	หญิง	รวม	ไม้ นอน	ไม้ แปรรูป	เลื่อย มือ	เลื่อย ยนต์	กลัด ยาง	พื้นที่ ไร่/ตร.	รถ ยนต์	รถ จักรยานยนต์	อาวุธ ปืน	ซากสัตว์	
21	มิ.ย.55	1	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	
22	ก.ค.55	2	-	-	-	-	31	-	-	-	5	-	-	-	-	
23	ส.ค.55	2	2	2	4	-	-	-	-	-	420	-	-	-	-	
24	ก.ย.55	1	-	-	-	-	25	-	-	-	-	-	-	-	-	
25	ต.ค.55	4	3	3	6	23	95	-	6	-	171	-	2	-	-	
26	พ.ย.55	1	-	-	-	-	-	-	-	2,000	200	-	-	-	-	
27	ธ.ค.55	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
28	ม.ค.56	4	3	-	3	2	236	-	1	-	125	-	3	-	-	
29	ก.พ.56	2	2	-	2	-	-	-	-	-	13	1	-	-	-	
30	มี.ค.56	2	-	-	-	-	59	1	1	-	360	-	7	-	-	
31	เม.ย.56	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	
32	พ.ค.56	1	-	-	-	-	-	-	-	-	150	-	-	-	-	
รวม		256	56	11	67	302	1,696	1	23	4,249	5,270	3	12	15	9	

นอกจากนี้มูลค่าการค้าขายแดนและการค้าผ่านแดนห้วงปีพ.ศ.2553-2556 เฉพาะ
ทางด้านศุลกากรสิงขร อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ เพียงด่านเดียวและเพียงชายแดนประเทศเดียว
ยังมีมูลค่ามากถึงเพียงนี้

ตารางที่ 3 – 4 สรุปมูลค่าสินค้านำเข้าและส่งออกช่องทางอนุวัติชั่วคราวด้านสิงขร
ในวงรอบแต่ละปี

ลำดับ	เดือน	นำเข้า	ส่งออก	หมายเหตุ
1	ต.ค.53 - ก.ย.54	1,933,557	12,090,595	
2	ต.ค.54 - ก.ย.55	4,718,177	25,533,580	
3	ต.ค.55 - พ.ค.56	4,934,115	25,630,504	
	รวมทั้งสิ้น	11,585,849	51,164,084	

ซึ่งหากไม่มีการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพแล้วจะเกิดผลเสียต่อประเทศชาติแน่นอน การควบคุมที่ผ่านมานั้นเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ร่วมกับกองกำลังป้องกันชายแดนด้วยเหตุผลตามที่ได้อ้างไว้แล้ว สภาพการณ์ข้างต้นส่งผลให้ กองทัพต้องแบกรับภาระด้านการป้องกันประเทศและการคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของชาติ ทั้งในและนอกประเทศและต้องเพิ่มบทบาทมากขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

รูปแบบงานที่กองกำลังป้องกันชายแดนสนับสนุนความมั่นคงด้านอื่นๆนอกจาก
ด้านการทหาร

ในห้วงที่ผ่านมานั้นกองกำลังป้องกันชายแดนได้ปฏิบัติภารกิจนอกเหนือจากภารกิจทางทหารโดยใช้กำลังส่วนเดียวกับที่ปฏิบัติภารกิจทางทหารไปปฏิบัติ ซึ่งหมายถึงว่ากองกำลังป้องกันชายแดนมีภาระงานมากขึ้นจากเดิมทั้งนี้เพื่อสร้างสถานะที่เกื้อกูลต่อฝ่ายเราทั้งในประเทศ ไทยและในประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต โดยภารกิจดังกล่าวนี้มีรูปแบบต่างๆ ได้แก่

1. การร่วมปฏิบัติงานและสนับสนุนงานของศุลกากรในการดำเนินพิธีการทางศุลกากรต่อสินค้าเข้า-ออก เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติ นอกจากนั้นกองกำลังป้องกันชายแดนยังจัดกำลังลาดตระเวนและเฝ้าตรวจการลักลอบนำเข้า-นำออกสินค้าไม่ว่าจะเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคหรือพืชผลการเกษตร ซึ่งสามารถกระทำได้ตลอดแนวชายแดน

2. การร่วมปฏิบัติงานและสนับสนุนงานของตำรวจตรวจคนเข้าเมืองในด้านตรวจคนเข้าเมือง ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนประชาชนผ่านเข้า-ออกผ่านด่านชายแดนมีจำนวนมากและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีรูปแบบการลักลอบเข้าเมืองที่หลากหลายและแยบยลมากขึ้น มีการนำสิ่ง

ผิวกฎหมายติดตัวเข้า-ออก มีการแบ่งตัวของกลุ่มต่อต้านรัฐบาลเมียนมาและกลุ่มผิวกฎหมายอื่นๆ เข้า-ออก ตามด่านชายแดน นอกจากนั้นกองกำลังป้องกันชายแดนยังจัดกำลังลาดตระเวน เผ่าตรวจ การลักลอบเข้าเมืองในพื้นที่ๆ มิใช่จุดผ่านแดนที่ได้รับอนุญาตซึ่งสามารถกระทำได้อย่างต่อเนื่อง ชายแดน

3. การป้องปราม ป้องกันปราบปราม การลักลอบทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้ตลอดห้วงที่ผ่านมานั้นป่าไม้ในพื้นที่ชายแดนถูกทำลายด้วยการลักลอบตัดไม้ใหญ่ ไปใช้ประโยชน์และไปขายให้กับพื้นที่ตอนในและนอกเขตไทยอยู่เสมอ นอกจากนั้นก็มีการ ลักลอบแผ้วถางป่าเพื่อการเกษตรกรรมโดยราษฎรไทยและราษฎรเมียนมา การป้องปราม ป้องกัน ปราบปราม โดยเจ้าหน้าที่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหน่วยเดียวไม่เกิดผล อย่างมีประสิทธิภาพเพราะเนื่องจากจำนวนเจ้าหน้าที่ จิตความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่ทุรกันดาร จิตความสามารถทางยุทธวิธีในกรณีจำเป็น อาวุธยุทโธปกรณ์และความชำนาญต่อการปฏิบัติการ ในภูมิประเทศป่าเขา ทุรกันดาร เป็นต้น ในการสนับสนุนการปฏิบัติเรื่องนี้ ทหารได้รับการแต่งตั้ง เป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการป้องกัน ปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า มาเป็นเวลานานแล้วและสามารถปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพมาจนทุกวันนี้

4. การสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้านชายแดน ซึ่งในอดีต ทหารได้จัดตั้งหมู่บ้าน ป้องกันตนเองตามแนวชายแดน(หมู่บ้านปชด.)ขึ้นตลอดแนวชายแดนโดยการรวบรวมบ้านเรือน ราษฎรที่มีอยู่แล้วตามแนวชายแดนแต่กระจัดกระจายกันอยู่ให้มารวมกันเป็นหมู่บ้านในพื้นที่ๆ เป็นแนวทางเคลื่อนที่ของกองกำลังประเทศเพื่อนบ้านและกองกำลังชนกลุ่มน้อยที่จะมุ่งเข้าสู่ ประเทศไทย ซึ่งนั่นคือแนวคิดในยุคที่ภัยคุกคามยังมีเพียงภัยคุกคามทางทหารเป็นหลักโดยทหาร ได้ฝึกให้ราษฎรในพื้นที่ชายแดนมีจิตความสามารถในการแจ้งเตือนภัย ป้องกันตนเองได้ใน ระดับหนึ่ง และสามารถปฏิบัติการรื้อถอนการรุกเข้ามาของกองกำลังเหล่านั้นในระยะเวลาหนึ่ง ก่อนที่กองกำลังทหารฝ่ายเราจะเข้าถึงพื้นที่นั้นๆ ราษฎรในหมู่บ้านเหล่านั้นจะได้รับการฝึกขั้นต้น การฝึกทบทวน อย่างสม่ำเสมอ ได้รับการจ่ายยืมปืนลูกซองพร้อมกระสุน เครื่องมือสื่อสาร ที่สามารถ ติดต่อแจ้งข่าวกับทางราชการได้ นอกจากนั้นยังฝึกสอนให้ราษฎรชายแดนมีความสามารถในการ สังเกตสิ่งบอกเหตุของภัยคุกคามแต่ละรูปแบบ สามารถแจ้งข่าวสารให้แก่ทางราชการได้และ ทันเวลา ฝึกและสร้างจิตสำนึกให้ราษฎรชายแดนรู้สึกหวงแหนแผ่นดินและไม่ละทิ้งถิ่นฐาน แม้จะอยู่อาศัยและประกอบอาชีพได้ยากลำบากบ้าง แนวคิดที่ทหารดำเนินการลักษณะนี้ เนื่องจาก พรหมแดนมีความยาวมาก พื้นที่ชายแดนทุรกันดาร หากจะนำกองกำลังทหารเข้าไปประจำการตลอด แนวชายแดนจะต้องใช้กำลังพลและงบประมาณจำนวนมากอีกทั้งการสร้าง ความเข้มแข็งให้กับ ราษฎรชายแดนนับเป็นการสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

5. การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับราษฎรชายแดน เนื่องจากเยาวชนชายแดน มีการเสพยาเสพติดในจำนวนที่น่าเป็นห่วงต่อสังคมไทยมาก การเข้าถึงของเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ กระทำได้ไม่ทั่วถึงและขาดความจริงจังทหารจึงเข้ามามีบทบาทเรื่องนี้เนื่องจากสามารถเข้าถึง ชุมชนและราษฎรชายแดนได้อย่างใกล้ชิด เรื่องที่ทหารเข้าไปดำเนินการต่อปัญหาดังกล่าวได้แก่ เข้าไปสืบสภาพผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในพื้นที่ดังกล่าวเมื่อพบก็จะแจ้งให้ญาติทราบ ในกรณีที่ เป็นเยาวชนก็จะเข้าไปพบและนำไปอบรม พาออกกำลังกาย พาทำกิจกรรม ในลักษณะของการ บำบัดโดยมีขั้นตอนและวิธีการต่างๆ จนเยาวชนเหล่านั้นเลิกเสพยาเสพติดได้ กรณีผู้ค้าก็ส่ง ดำเนินคดีตามกฎหมาย ในขณะที่เดียวกันก็ลดความเสี่ยงของเยาวชนและราษฎรในพื้นที่ด้วยการ จัดการอบรม ทำกิจกรรม และนำเข้าสู่กระบวนการสร้างภูมิคุ้มกัน จนราษฎรชายแดนมีภูมิคุ้มกัน และเกิดความเข้มแข็งจนนำไปสู่การเป็นหมู่บ้านปลอดยาเสพติด

6. การจัดตั้งหมู่บ้านชายแดนเข้มแข็งคู่ขนาน ไทย-เมียนมา เนื่องจากระดับการพัฒนา ของไทยและเมียนมามีความต่างระดับกันอยู่มากโดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การศึกษา สาธารณสุข สภาพทางสังคมจิตวิทยา การประกอบอาชีพ เทคโนโลยี องค์กรความรู้ด้าน ต่างๆ ค่านิยมด้านต่างๆ รายได้ต่อประชากร การกระจายรายได้ เป็นต้น ในขณะที่ราษฎรสองฝั่ง มีการไปมาหาสู่กัน มีการค้าขายร่วมกัน มีวัฒนธรรมคล้ายกัน มีประเพณีที่คล้ายกันและร่วม ประเพณีกัน ฉะนั้นความต่างระดับของการพัฒนา ความต่างกันของคุณภาพชีวิต และความต่าง ระดับกันในเรื่องต่างๆ ดังได้กล่าวแล้วนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อราษฎรของอีกประเทศหนึ่ง อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ทหารจึงเข้ามามีบทบาทในเรื่องนี้ โดยได้ทำให้หมู่บ้านฝั่งไทยและหมู่บ้านฝั่ง เมียนมาที่อยู่ตรงข้ามกันและหมู่บ้านใกล้เคียงหมู่บ้านนั้นๆ มีระดับกาพัฒนาที่ใกล้เคียงกัน ซึ่ง แน่นนอนที่สุดว่าประเทศไทยซึ่งมีระดับการพัฒนาที่เหนือกว่าย่อมต้องเป็นผู้ให้ เป็นพี่เลี้ยง โดย ในช่วงแรกๆ ได้นำประเด็นต่างๆ มานำร่องพัฒนาได้แก่ การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด การพัฒนา คุณภาพชีวิต การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยนำกีฬาและประเพณีที่คล้ายกัน มาเป็นเครื่องมือในการเข้าถึง เช่น การถือ แทกรถค่านิยมไปกับความสัมพันธ์จากการเล่นกีฬา การร่วมกิจกรรมทางศาสนา การร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการ ดังกล่าวก็มีอุปสรรคอยู่บ้าง โดยเฉพาะความร่วมมือจากภาครัฐของเมียนมา ซึ่งไม่ให้ความสำคัญ และอาจไม่เห็นด้วย เนื่องจากในหมู่บ้านชายแดนของเมียนมานั้น มีชนกลุ่มน้อยอาศัยปะปน อยู่กับราษฎรมิเยนมา ทั้งร่วมหมู่บ้านกันและแยกหมู่บ้านกัน จึงเป็นสาเหตุให้เจ้าหน้าที่รัฐเมียนมา ยังมีความระแวงหรือไม่มั่นใจว่าโครงการดังกล่าวจะส่งผลต่อการควบคุมชนกลุ่มน้อยที่รัฐ เมียนมา กำลังดำเนินอยู่ แต่แม้จะมีอุปสรรคดังกล่าว ทหารก็ได้ใช้ความสัมพันธ์ทางทหารระดับ พื้นที่และการเข้าถึงราษฎรมิเยนมา เป็นปัจจัยสนับสนุนให้การดำเนินการจัดตั้งหมู่บ้านชายแดน

เข้มแข็งคู่ขนานสามารถบรรลุเป้าหมายได้ในระดับพื้นที่ เรื่องนี้จะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเพิ่มประเด็นที่จะนำมาพัฒนาให้มากขึ้นตามความเหมาะสมและจำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในพื้นที่ชายแดนอย่างสันติสุข

บทที่ 4

บทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดน เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

การสนับสนุนการเตรียมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนให้กับหน่วยงานอื่น

ในประเด็นนี้กองกำลังป้องกันชายแดนได้เตรียมการสนับสนุนในหลายๆ เรื่อง เพื่อเป็นการสร้างสถานะที่เกื้อกูลต่อการปฏิบัติงาน การประสานงาน เพื่อบรรยากาศที่ดีต่อการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างไทยและเมียนมา ทั้งด้านการค้า ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การสร้างความมั่นใจต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ การสร้างความมั่นใจต่อกันด้านการค้าและการลงทุนที่สำคัญๆ ได้แก่

1. การเร่งรัดกระทรวงการต่างประเทศในการเจรจาเรื่องเส้นเขตแดนที่ยังไม่มีความชัดเจนเพื่อนำไป คู่อัดตกลงและนำไปสู่การปักปันเขตแดนในที่สุดโดยเลือกจุดที่มีปัญหาน้อยมาดำเนินการก่อน ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้จุดผ่านแดนที่สำคัญทางเศรษฐกิจได้รับการพิจารณา ยกกระดบเช่นจากจุดผ่อนปรนทางการค้าและจุดผ่านแดนชั่วคราวยกกระดบเป็นจุดผ่านแดนถาวร เพื่อสนับสนุนให้สามารถดำเนินกิจกรรมตอบสนองการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยในห้วง 3 ปีที่ผ่านมาได้ผลการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมได้แก่ การสนับสนุนให้มีการสำรวจเขตแดนร่วม ไทย-เมียนมา (Joint Detail Survey) เพื่อให้สามารถบรรลุข้อตกลงเพื่อนำไปสู่การปักปันเขตแดนต่อไปอย่างน้อย 2 จุด คือ ช่องทางชายแดนบ้านพุน้ำร้อน ต.บ้านเก่า อ.เมือง จ.กาญจนบุรี จากเดิมที่เส้นเขตแดนไม่ชัดเจนและยังไม่เป็นที่ตกลงกันได้ สามารถทำการสำรวจเขตแดนร่วมและได้รับการรับรองทั้ง 2 ฝ่าย จนสามารถยกกระดบเป็นจุดผ่านแดนถาวรได้ในปัจจุบัน (เป็นช่องทางเชื่อมต่อเส้นทางจากจังหวัดกาญจนบุรี ไปยังท่าเรือน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมทวาย ที่จังหวัดทวาย ประเทศเมียนมา) อีกจุดหนึ่งคือ จุดผ่านแดนชั่วคราวบ้านด่านสิงขร อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ฝ่ายทหารได้ผลักดัน สนับสนุนให้ทำการสำรวจเขตแดนร่วมไทย-เมียนมา จนปัจจุบันสามารถยกกระดบเป็นจุดผ่อนปรนพิเศษ สามารถทำการค้าชายชายแดนและการค้าผ่านแดนตลอดจนราษฎรทั้งสองฝั่งสามารถข้ามแดนไปมาหาสู่กันได้ลึกเข้าไปจากชายแดนได้อีกระยะหนึ่ง ทั้งสองจุดนี้เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่ากองกำลังป้องกันชายแดนได้มีบทบาทสนับสนุนการเตรียมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนการให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกให้ราษฎรทั้งสองฝั่งร่วมกันเห็นความ

สำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ สัตว์ป่า ดิน น้ำ สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมจากคุณสมบัติของธรรมชาติ โดยให้ความรู้และเป็นผู้บรรยาย กล่าวสัตว์ป่า งดทำลายป่า และปลูกป่าทดแทน จัดทำโครงการป่าอาเซียนซึ่งหมายถึงการรักษาผืนป่าที่เชื่อมต่อกันบริเวณชายแดนให้มีความสมบูรณ์ต่อเนื่องกัน การบริหารจัดการขยะของชุมชนชายแดน การประกอบอาชีพที่ไม่ทำลายป่าเพื่อเอาไม้ ของป่า มาใช้ประโยชน์แต่ส่งเสริมให้ดำเนินการตามแนวทางของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เช่น เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ การปลูกป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง เป็นต้น

2. ส่งเสริมสนับสนุนให้ราษฎรชายแดนมีศักยภาพพอที่จะแข่งขันหรือร่วมมือทางการค้าเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้เช่นให้ความรู้ด้านการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้นจากขนาดที่ดินเดิม การทำเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาคุณภาพผลผลิต การเลือกผลิตสินค้าที่สามารถผลิตได้ในต้นทุนที่ต่ำกว่าเพื่อให้เป็นไปตามทฤษฎีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ เป็นต้น

3. ส่งเสริมด้านการศึกษาให้กับเยาวชนชายแดนทั้งสองฝั่ง เช่นการสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนการสอน การปรับปรุงอาคาร ให้กับโรงเรียนชายแดนทั้งสองฝั่ง การช่วยสอนในบางวิชาการจัดทำโครงการเสาชิงช้าหรือโครงการครูทหารสวนวินัยให้กับโรงเรียนในเขตไทยหรือแม้แต่การผ่อนปรนให้นักเรียนในหมู่บ้านชายแดนของเมียนมา ได้เข้ามาเรียนในโรงเรียนชายแดนของไทย ทั้งนี้มุ่งหวังให้เยาวชนชายแดนทั้งสองฝั่งได้มีความสัมพันธ์กันเป็นเพื่อนนักเรียนโรงเรียนเดียวกันรุ่นเดียวกันเพื่อหวังผลมิตรภาพและปูพื้นฐานสำหรับการทำธุรกิจหรือร่วมกิจกรรมใดๆ ด้วยกันในภายหน้าตลอดจนอาจลดการต่อต้านคนไทยที่จะไปลงทุนทำธุรกิจที่ต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากของประเทศเมียนมา เพราะไม่มีใครคาดการณ์ได้ว่าเยาวชนเมียนมาหรือเยาวชนเชื้อชาติอื่นๆ ในเมียนมาวันนี้ในอนาคตจะเป็นอะไรในประเทศของเขา เขาอาจจะอยู่ในตำแหน่ง สถานที่ที่สามารถเอื้อประโยชน์หรือมีส่วนในการสนับสนุนหรือต่อต้านหรือไม่สนับสนุนคนไทยหรือกิจการของคนไทยในประเทศของเขาก็ได้ ฉะนั้นเรื่องนี้จึงนับเป็นการปูพื้นฐานและเตรียมการสำหรับประเทศไทยในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

4. การจัดตั้งหมู่บ้านชายแดนเข้มแข็งคู่ขนานเพื่อร่วมกันพัฒนาให้หมู่บ้านชายแดนทั้งสองฝั่งที่มีการไปมาหาสู่กันมีการทำกิจกรรมร่วมกัน ค้าขายกัน ทำเกษตรกรรมร่วมกัน ได้มีระดับการพัฒนาที่ใกล้เคียงกันเพื่อลดช่องว่างของความต่างกันทั้งนี้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียนกัน

ความท้าทายด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นตามแนวชายแดนที่เชื่อมโยงกับกองทัพ

ความท้าทายด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้วปัญหาด้านความมั่นคงเดิมๆที่เคยเกิดขึ้นดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ก็จะยังคงมีอยู่ต่อไปและอาจทวีความรุนแรงขึ้นด้วยเพราะเหตุว่ากระแสการรับรู้ข่าวสารอย่างเสรี การแข่งขันทางการค้า ปัญหาชนกลุ่มน้อยในเมียนมาซึ่งไม่มีบทสรุปที่ทุกฝ่ายพอใจ ความเสื่อมถอยของราษฎรเมียนมาเอง ความเหลื่อมล้ำระหว่างไทยกับเมียนมา เป็นต้น ความพร้อมของหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติงานประจำพื้นที่ชายแดนไม่ว่าจะเป็นบุคคลากร เครื่องมือ ระบบต่างๆ ปัญหาเรื่องเส้นเขตแดนที่ยังไม่มีการตกลงกันชัดเจนถึงขั้นการปักปันเขตแดน รวมถึงการแก้ปัญหาผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมาที่อยู่ในพื้นที่พักพิงในไทยจำนวน 9 แห่ง ปัญหากลุ่มต่อต้านรัฐบาลเมียนมาที่แฝงตัวอยู่ในไทยและเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ ปัญหาแรงงานต่างด้าวที่ยังแก้ไขไม่เข้าระบบอย่างแท้จริง โดยยังมีความต้องการแรงงานอย่างไม่สิ้นสุด ระบบควบคุมประชากรของเมียนมา โดยเฉพาะจำนวนแรงงานเมียนมาที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย การรับรองสัญชาติแรงงานจากเมียนมา ซึ่งยังไม่ครอบคลุมแรงงานที่เข้ามาทั้งหมด ปัญหายาเสพติดที่ยังแก้ไขไม่ครบกระบวนการ โดยเฉพาะแหล่งผลิต การลักลอบนำเข้าไทย ปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานของราษฎรชายแดนซึ่งหากไม่มีการควบคุมโดยกองกำลังป้องกันชายแดนแล้วก็จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้คือความท้าทายด้านความมั่นคงที่จะต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและกองทัพยังต้องคงมีบทบาทในการแก้ปัญหาดังได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว

ประโยชน์ของการมีกองกำลังป้องกันชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้วกองกำลังป้องกันชายแดนยังคงมีบทบาทสนับสนุนงานเสริม อุดช่องว่าง หรือเป็นผู้นำในการปฏิบัติในการแก้ปัญหา ในการดำเนินงานตามระบบ เช่น ที่กระทำอยู่ในปัจจุบัน การมีกองกำลังป้องกันชายแดนไว้นั้นจะช่วยป้องปราม ป้องกัน และปราบปราม ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่จะเกิดขึ้นตามแนวชายแดน ในอดีตมีบางช่วงที่กองกำลังป้องกันชายแดนถูกลดบทบาทลงด้วยการตัดลดงบประมาณหรือแม้แต่การสับเปลี่ยนหน่วยทหารที่ปฏิบัติในพื้นที่ ยังก่อให้เกิดปัญหาตามภัยคุกคามที่ได้กล่าวไว้แล้วขึ้นมากมายมาแล้ว

แนวคิดในการปรับบทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนช่วงแรกๆ กองกำลังป้องกันชายแดนจะต้องปฏิบัติภารกิจตามกรอบพื้นที่และความรับผิดชอบเดิมไปก่อนแต่จะต้องเพิ่มกำลังบ้างเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่และทุกมิติของปัญหาที่จะเกิดขึ้นและเพื่อให้สามารถคลี่คลายปัญหาได้ทันเวลาก่อนที่จะบานปลายจนเป็นอุปสรรคต่อกิจกรรมอื่น โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ จนเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนไปถึงระยะหนึ่งซึ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงสามารถปฏิบัติงานได้คลุมพื้นที่ๆ หน่วยงานนั้นๆ รับผิดชอบแล้ว ซึ่งจะต้องมีระบบประเมินผลที่แน่ชัด จึงสมควรปรับบทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดนโดยปรับกรอบพื้นที่เพ่งเล็งในการปฏิบัติงานเป็นพื้นที่ตอนในเข้ามาจากชายแดน และพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างจุดที่ตั้งปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ซึ่งก็คือพื้นที่ป่าภูเขาที่ยากลำบากต่อการเข้าถึงแต่เป็นพื้นที่ล่อแหลมต่อการเกิดภัยคุกคามและปัญหาต่างๆ ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น

ภารกิจของกองกำลังป้องกันชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

กองกำลังป้องกันชายแดนยังคงต้องมีการฝึกเช่นเดิม แต่จะต้องเพิ่มบทบาทในการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่มากขึ้นเช่น การรักษาความปลอดภัย การประชาสัมพันธ์ทั้งในเขตไทยและเขตเมียนมา การกระชับความสัมพันธ์กับหน่วยทหาร หน่วยถืออาวุธและแม้แต่กับชนกลุ่มน้อยในเมียนมา เพื่อประกันความมั่นคงด้านต่างๆ ให้ผู้ประกอบการด้านธุรกิจผู้ลงทุน นักท่องเที่ยว ตลอดจนราษฎรทั้งสองประเทศทั้งในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่อื่นๆ มีความมั่นใจได้ว่ากิจการต่างๆ ระหว่างประเทศจะไม่สะดุด ไม่เกิดปัญหาขึ้นจากสาเหตุความสัมพันธ์ทางทหาร จากสาเหตุที่ยังไม่บรรลุผลการแก้ไขตกลงเช่นเส้นเขตแดน ชนกลุ่มน้อย กลุ่มต่อต้านรัฐบาลเมียนมา เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาว่าเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้ว ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมีการป้องกันชายแดนปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ชายแดนอีกต่อไปหรือไม่ และหากยังมีความจำเป็นต้องคงการป้องกันชายแดนไว้เช่นเดิม สมควรที่จะต้องปรับบทบาทกองกำลังป้องกันชายแดนให้เป็นเช่นไร จึงจะเหมาะสมกับบรรยากาศของการดำเนินกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มประเทศอาเซียนให้เป็นไปอย่างราบรื่นไม่เสียภาพลักษณ์ของประเทศที่เป็นประชาธิปไตย แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่เกิดผลเสียต่อผลประโยชน์ของชาติในมิติอื่นๆ ทั้งยังจะต้องเฝ้าต่อการแก้ไขปัญหาในระยะยาวของประเทศอีกด้วย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะชายแดนไทย-เมียนมา ทำการศึกษาด้วยการประมวลประสบการณ์ตรงของผู้วิจัย ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายของรัฐด้านความมั่นคง นโยบายของรัฐต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ภูมิสังคมของพื้นที่ บริบทของสังคมและค่านิยมในพื้นที่ชายแดนทั้งสองประเทศ ตัวอย่างการบริหารจัดการชายแดนของประเทศอื่นๆ วัดความสามารถและโอกาสของไทยในการร่วมมือและแข่งขันในเวทีอาเซียนและคู่เจรจา เป็นต้น จากการวิจัยพบว่าปัญหาและความท้าทายที่จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนยังคงเป็นปัญหา และความท้าทายเดิมที่เกิดขึ้นแล้วในปัจจุบัน และได้รับการควบคุมคลี่คลาย แก้ปัญหา โดยกองกำลังป้องกันชายแดนในปัจจุบัน นอกจากนั้นปัญหาและความท้าทายที่มีอยู่ในปัจจุบันจะทวีความรุนแรงและเพิ่มมิติขึ้น รวมถึงเกิดปัญหาใหม่ๆ ขึ้นอีก หากไม่มีกองกำลังป้องกันชายแดนไว้ป้องกัน ปรามปราม และเมื่อปล่อยไว้เป็นระยะเวลาอันยาวนานจะยากต่อการแก้ไขและจะมีผลต่อผลประโยชน์ของชาติ จากการวิจัยพบว่ากองกำลังป้องกันชายแดนมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน หากยกเลิกการจัดตั้งกองกำลังป้องกันชายแดนด้วยเหตุผลที่เข้าสู่ประชาคมอาเซียนหรือเพียงเพื่อลดความแออัดของภาพการมีกำลังทหารในพื้นที่ชายแดนด้วยเหตุที่เกรงจะเสียบรรยากาศของประชาคมอาเซียนแล้ว จะไม่บังเกิดผลดี แต่จะเกิดผลเสียและเกิดการสะสมปัญหาที่ยากต่อการแก้ไขในระยะยาว และจะเกิดผลกระทบทางเสียหาย ต่อผลประโยชน์ของชาติ การคงมีกองกำลังป้องกันชายแดนไว้จะช่วยลดแก้ปรามปัญหาดังกล่าวได้ จึงสมควรให้คงมี

กองกำลังป้องกันชายแดนไว้เพื่อปฏิบัติการกิจเช่นเดิม โดยมีการปรับบทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดนให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดตามสถานการณ์และเวลาที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์

1.1 การนำผลการวิจัยนี้ไปใช้กับพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา ในแต่ละพื้นที่ควรจะต้องพิจารณาถึงบริบทของสังคม ภูมิสังคม ค่านิยม ของพื้นที่นั้นๆ ไม่ควรใช้เป็นตัวแบบสำหรับปฏิบัติเหมือนกันทุกพื้นที่ ทั้งนี้ เนื่องจากสภาวะแวดล้อมหลายๆ ประเด็นในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา มีความต่างกันอยู่บ้าง เช่น สภาพภูมิประเทศ แนวเขตแดน การเคลื่อนไหวของชนกลุ่มน้อย ความต่างระดับของการพัฒนา ความสัมพันธ์ของทหารทั้งสองประเทศในพื้นที่และระดับผู้บังคับบัญชาจากส่วนกลาง ความเป็นมิตรกันของราษฎรทั้งสองฝั่ง เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดวิธีปฏิบัติโดยอาศัยแนวคิดจากผลการวิจัยนี้

1.2 การนำผลการวิจัยนี้ไปใช้กับพื้นที่ชายแดนด้านอื่นๆ เช่น กัมพูชา ลาว และมาเลเซีย ตลอดจนพรมแดนทางน้ำ ควรจะต้องพิจารณาสภาวะแวดล้อมของแต่ละพื้นที่เช่นกัน ทั้งสภาพชายแดน แนวเขตแดน ราษฎรทั้งสองฝั่ง รวมถึงชนกลุ่มน้อยซึ่งประเทศเหล่านี้ไม่มี เป็นต้น

ข้อเสนอโดยสรุปในเรื่องนี้ คือ ควรปรับบทบาทและแนวคิดของกองกำลังป้องกันชายแดนแต่ละกองกำลังและแต่ละพื้นที่ให้เอื้อต่อพื้นที่นั้นๆ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นแนวทางต่างๆ ควรจะต้องกำหนดเป็นเอกภาพโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบเช่นสภาความมั่นคงแห่งชาติ กองทัพ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่ เพื่อมิให้เกิดความไม่ประสานสอดคล้องในการปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อจากผลการวิจัยนี้

2.1 ควรวิจัยต่อไปว่าถึงเวลาใดควรจะต้องปรับบทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดนให้เป็นไปอย่างไรจึงจะเหมาะสมและตอบสนองผลประโยชน์ของชาติตลอดจนบรรลุนิติศาสตร์ชาติได้ในที่สุด

2.2 ควรวิจัยต่อไปว่าภารกิจและพันธกิจของกองกำลังป้องกันชายแดนในแต่ละพื้นที่และแต่ละห้วงเวลาใดควรเป็นเช่นไร โดยเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งที่จะละเลยไม่นำมาพิจารณาไม่ได้เลยคือ ผลการปักปันเขตแดน

ข้อเสนอแนะโดยสรุปในประเด็นนี้ คือ หน่วยงานที่รับผิดชอบได้แก่สภาความมั่นคงแห่งชาติ กองทัพ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีการพัฒนาแนวความคิดเรื่องนี้อย่างก้าวหน้าและอย่างต่อเนื่อง ให้มีเอกภาพทางนโยบายและการปฏิบัติโดยการกำหนดภาพที่จะเกิดขึ้น

ในอนาคตให้ได้แล้วศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องโดยที่ไม่ยึดถือตัวแบบใดๆ เพื่อนำมาใช้กับทุกพื้นที่
เหมือนกัน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

สุกมิตร์ ปิติพัฒน์, สุรชาติ บำรุงสุข. โครงการความมั่นคงศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

วารสาร

สุรชาติ บำรุงสุข. “ปัญหาเขตแดนไทย จาก 2484-ปัจจุบัน”, จุดสารความมั่นคงศึกษา. ฉบับที่ 65, 17 ตุลาคม 2552.

เอกสารวิจัย

ภาณุ อุทัยรัตน์, ละออง ปิยะไพรัช, ไพรัช บุญประกอบวงศ์, สุรศักดิ์ ลีมวิไลกุล, พันเอกสุวัจน์ เข้มสงค์. “การเตรียมความพร้อมด้านการค้าตามแนวชายแดนเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2555.

ภาษาต่างประเทศ

T. Ananthachari. “ IPCS institute of peace and conflict studies”. INDIA-SEMINAR REPORT, 48, 1 May 2000.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลตรี ชวลิต พงษ์พิทักษ์
วัน เดือน ปี เกิด	1 กุมภาพันธ์ 2502
การศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (วิศวกรรมโยธา) โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รัฐศาสตรบัณฑิต (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการเมืองการปกครอง เปรียบเทียบ) เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต หลักสูตรหลักประจำโรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำวิทยาลัยการทัพบก วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
ประวัติการทำงาน	ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารราบที่ 19
โดยย่อ	ผู้บังคับการกรมสนับสนุนกองพลทหารราบที่ 9 ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 9 ผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจกองกำลังป้องกันชายแดนไทย-เมียนมา ปฏิบัติงานชายแดนด้านไทย-เมียนมา เป็นระยะเวลา 31 ปี
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้บังคับการจังหวัดทหารบกราชบุรี

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเมือง

เรื่อง บทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดนต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ผู้วิจัย พลตรี ชวลิต พงษ์พิทักษ์

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ตำแหน่ง ผู้บังคับการจังหวัดทหารบกราชบุรี

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของไทยตั้งแต่ 31 ธันวาคม 2558 นั้นย่อมมีผลต่อบทบาทของกองทัพ โดยเฉพาะกองกำลังป้องกันชายแดน ซึ่งวางกำลังในบริเวณพื้นที่ชายแดนรอบประเทศไทยอยู่ 7 กองกำลัง โดยปัจจุบันกองกำลังป้องกันชายแดนปฏิบัติพันธกิจอยู่ 3 ประการ เป็นหลัก ได้แก่ การเฝ้าตรวจและป้องกันชายแดน การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน และการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจากการปฏิบัติตามพันธกิจดังกล่าวที่ผ่านมา นั้น ปฏิบัติงานภายใต้กรอบของกฎอัยการศึกและนโยบายความมั่นคงชายแดน เป็นการปฏิบัติทั้งระดับ ยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธีในหน่วยเดียวกัน มีการแสดงกำลังในพื้นที่ชายแดน นับตั้งแต่ตำบลชายแดนเข้ามาจนถึงตำบลถัดจากชายแดนตลอดจนพื้นที่ระวางป้องกันในห้วงที่มีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่ผ่านมา มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของทหารในพื้นที่ชายแดน ซึ่งหมายถึงกองกำลังป้องกันชายแดนอย่างกว้างขวาง ประเด็นคือ ยังมีความจำเป็นต้องมีกำลังทหารประจำการอยู่ในพื้นที่ชายแดนต่อไปหรือไม่ ควรจะปล่อยให้เป็นที่ของกระทรวงอื่น ตามหน้าที่ของกระทรวงนั้นๆหรือไม่ การยังคงมีกำลังทหารอยู่ในพื้นที่ชายแดนจะทำให้ เสียบรรยากาศของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะด้านการค้าและการท่องเที่ยวหรือไม่ ในขณะที่กองทัพเอง ก็ยังไม่มีมติชัดเจนว่าจะปรับบทบาทในพื้นที่ชายแดนหรือไม่ อย่างไร หากจะปรับจะมีบทบาทใหม่อย่างไร โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนบริเวณจุดผ่านแดน ทั้งจุดผ่านแดนชั่วคราว จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรนทางการค้า จุดผ่อนปรนเพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ มีการจัดกำลังทหารประจำการปฏิบัติหน้าที่ควบคู่ไปกับตำรวจตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าหน้าที่ศุลกากร อย่างชัดเจนมาโดยตลอด นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ชายแดน ที่มีเส้นทาง การสัญจรผ่านเข้าออกทางธรรมชาติที่ราษฎรใช้ไปมาหาสู่กันมาก่อนและถูกปิดการสัญจรไว้ เนื่องจากความชัดเจนของเส้นเขตแดนไม่เป็นที่ตกลงกันได้ ซึ่งหมายถึงยังไม่มี การปักปันเขตแดนนั่นเอง เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้ว หากประเทศไทยกำหนดวิธีปฏิบัติในช่องทางชายแดน

ไม่รัดกุมหรือยึดถือแนวทางการปฏิบัติเช่นประเทศที่ชายแดนติดกัน แต่มีการปักปันเขตแดนชัดเจนแล้ว อาจเกิดปัญหาตามมาอีกมากได้ เช่น การรุกรานชายแดน การใช้พื้นที่ชายแดนโดยชนกลุ่มน้อยต่างๆ ในประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะชายแดนไทย-เมียนมา เพราะในประเทศเมียนมายังปรากฏการเคลื่อนไหวของชนกลุ่มน้อยหลายๆกลุ่ม ทั้งลักษณะการต่อต้านรัฐบาลเมียนมาด้วยการเคลื่อนไหวทางการเมือง การใช้กำลังปฏิบัติการทางยุทธวิธี การแย่งชิงพื้นที่ครอบครอง การขยายเขตพื้นที่อิทธิพลและพื้นที่ทำกิน เป็นต้น เมื่อเจาะจงไปที่ชายแดนไทย-เมียนมา 2,401 กิโลเมตร จะพบว่ามีความเสี่ยงต่อประเด็นดังกล่าวตลอดแนวชายแดนประเด็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นและได้เกิดขึ้นมาตลอดเวลาของกองกำลังป้องกันชายแดนเผชิญอยู่คือ การปฏิบัติการใดๆ ในพื้นที่เส้นเขตแดนไม่ชัดเจนการลักลอบทำผิดกฎหมายโดยเฉพาะการลักลอบเข้าเมือง การลักลอบขนยาเสพติด การลักลอบขนสินค้าเถื่อนภาษีตามแนวชายแดน ทั้งบริเวณจุดผ่านแดนและบริเวณที่ไม่มีได้กำหนดเป็นจุดผ่านแดน ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อสังคมทั่วไปมาโดยตลอด นอกจากนั้นยังมีความเสี่ยงต่อการถูกลักลอบไปโดยโดยราษฎร กองกำลังติดอาวุธของชนกลุ่มน้อย ซึ่งหากปล่อยไว้นานไป เมียนมาจะยึดเป็นข้ออ้างว่าพื้นที่ดังกล่าวไม่ใช่ของไทย เพราะหากใช้เหตุใดจึงปล่อยให้ชนกลุ่มน้อยเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ เป็นต้น ปัญหาลักษณะนี้ได้ปรากฏขึ้นอยู่ตลอดเวลาที่ผ่านมาทั้งๆ ที่มีการวางกำลังของกองกำลังป้องกันชายแดนอยู่เสมอมา หากมีการดำเนินนโยบายเรื่องการวางกำลังป้องกันชายแดนไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับปัญหาที่เคยเกิด และจะเกิดขึ้นต่อไปแล้วจะก่อให้เกิดปัญหาด้านความมั่นคงตามแนวชายแดน และโยงไปถึงปัญหาด้านอื่นๆ อีกในอนาคต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวิจัยในเรื่องดังกล่าวว่าภารกิจของกองกำลังป้องกันชายแดนจะยังคงมีอยู่หรือไม่ หากมีความจำเป็นที่จะต้องมีอยู่ ควรจะต้องปรับภารกิจให้มีบทบาทต่อการเอื้อผลประโยชน์ของชาติจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างไร ซึ่งผลที่ได้รับจากการวิจัยคือ จะทำให้ทราบความจำเป็นและบทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดน เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอันจะนำไปสู่การกำหนดภารกิจของกองกำลังป้องกันชายแดนได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงสถานะปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนปัจจุบัน และปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากสถานะแวดล้อมในปัจจุบันและที่จะเกิดขึ้นเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาดังกล่าวกับบทบาท ของกองกำลังป้องกันชายแดนอันจะนำไปสู่การกำหนดแนวคิดในการกำหนดภารกิจของกองกำลังป้องกันชายแดนตามบทบาทที่ควรจะเป็นเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ขอบเขตของการวิจัย

จะวิจัยเฉพาะพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา ด้านจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ และวิจัยเฉพาะเรื่องที่เปิดเผยได้ ไม่เป็นความลับของทางราชการทหารเท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาวิเคราะห์จากสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนที่ผ่านมาและที่จะเกิดขึ้นต่อไป ศึกษานโยบายด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล ผลประโยชน์ของชาติที่จะต้องมีการสนับสนุนจากกำลังทหารในพื้นที่ชายแดน โดยวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การค้าระหว่างประเทศ ทฤษฎีด้านสังคมจิตวิทยา และเปรียบเทียบกับกรณีการดำเนินนโยบายหรือวิธีปฏิบัติในพื้นที่ชายแดนของประเทศอื่นๆ ประกอบกับสภาพแวดล้อมของชายแดนไทย-เมียนมา ซึ่งหากมีความหลากหลาย แตกต่างจากประเทศอื่นๆ เพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดบทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดนด้านไทย-เมียนมา ต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาว่าเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้ว ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ป้องกันชายแดนปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ชายแดนอีกต่อไปหรือไม่ และหากยังมีความจำเป็นต้องคงกองกำลังป้องกันชายแดนไว้เช่นเดิม สมควรที่จะต้องปรับบทบาทกองกำลังป้องกันชายแดนให้เป็นเช่นไร จึงจะเหมาะสมกับบรรยากาศของการดำเนินกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มประเทศอาเซียนให้เป็นไปอย่างราบรื่นไม่เสียภาพลักษณ์ของประเทศที่เป็นประชาธิปไตยแต่ในขณะเดียวกันก็ไม่เกิดผลเสียต่อผลประโยชน์ของชาติในมิติอื่นๆ ทั้งยังจะต้องเฝ้าต่อการแก้ไขปัญหาในระยะยาวของประเทศอีกด้วย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะชายแดนไทย-เมียนมา ทำการศึกษาด้วยการประมวลประสบการณ์ตรงของผู้วิจัย ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายของรัฐด้านความมั่นคง นโยบายของรัฐต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ภูมิสังคมของพื้นที่ บริบทของสังคมและค่านิยมในพื้นที่ชายแดนทั้งสองประเทศ ตัวอย่างการบริหารจัดการชายแดนของประเทศอื่นๆ วัดความสามารถและโอกาสของไทยในการร่วมมือและแข่งขันในเวทีอาเซียนและคู่เจรจา เป็นต้น จากการวิจัยพบว่าปัญหาและความท้าทายที่จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนยังคงเป็นปัญหา และความท้าทายเดิมที่เกิดขึ้นอยู่แล้วในปัจจุบัน และได้รับ

การควบคุมคลัสเตอร์ภัยคุกคาม โดยกองกำลังป้องกันชายแดนในปัจจุบัน นอกจากนั้นปัญหาและความท้าทายที่มีอยู่ในปัจจุบันจะทวีความรุนแรงและเพิ่มมิติขึ้น รวมถึงเกิดปัญหาใหม่ๆ ขึ้นอีก หากไม่มีกองกำลังป้องกันชายแดนไว้ป้องกัน ปราบปราม และเมื่อปล่อยไว้เป็นระยะเวลานานจะยากต่อการแก้ไขและจะมีผลต่อผลประโยชน์ของชาติ จากการวิจัยพบว่ากองกำลังป้องกันชายแดนมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน หากยกเลิกการจัดตั้งกองกำลังป้องกันชายแดนด้วยเหตุผลที่เข้าสู่ประชาคมอาเซียนหรือเพียงเพื่อลดความแข็งแกร่งของภาพการมีกำลังทหารในพื้นที่ชายแดนด้วยเหตุที่เกรงจะเสียบรรยากาศของประชาคมอาเซียนแล้ว จะไม่บังเกิดผลดี แต่จะเกิดผลเสียและเกิดการสะสมปัญหาที่ยากต่อการแก้ไขในระยะยาว และจะเกิดผลกระทบทางเสียหาย ต่อผลประโยชน์ของชาติ การคงมีกองกำลังป้องกันชายแดนไว้จะช่วยลดแก้ปัญหาดังกล่าวได้ จึงสมควรให้คงมีกองกำลังป้องกันชายแดนไว้เพื่อปฏิบัติการกิจเช่นเดิม โดยมีการปรับบทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดนให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดตามสถานการณ์และเวลาที่เหมาะสมโดยบทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้วควรมีพันธกิจดังต่อไปนี้

1. การเฝ้าตรวจและป้องกันชายแดนซึ่งจะต้องปฏิบัติต่อเนื่องไปจนกว่าจะมีการปักปันเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านกันเป็นที่เรียบร้อยและจะต้องมีการเคารพสิทธิในเขตแดนซึ่งกันและกัน ไม่ล่วงละเมิดเขตแดนกัน ในส่วนของชายแดนไทย-เมียนมานั้น นอกจากจะปักปันเขตแดนเรียบร้อยแล้ว ยังจะต้องมีการจัดระเบียบชนกลุ่มน้อยในเขตเมียนมาจนเป็นที่เรียบร้อยด้วยไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบรรลู่ชื่อเรียกชื่อของชนกลุ่มน้อยหรือมีข้อตกลง ข้อยุติเป็นอย่างอื่นในทางสันติภาพระหว่างรัฐบาลเมียนมากับชนกลุ่มน้อย จนไม่มีการกวาดล้าง ผลักดัน หรือการดำเนินการใดๆ ที่เป็นเหตุให้มีการล้ำแดนเข้ามาในเขตไทย

2. การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน ยังคงเป็นพันธกิจที่กองกำลังป้องกันชายแดนต้องปฏิบัติต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ซึ่งมีใช้ภัยคุกคามทางทหารจะกระจายอย่างกว้างขวางและมีรูปแบบการกระทำผิดที่แยบยลมากขึ้นยากต่อการตรวจจับและป้องกัน พันธกิจนี้กระทำได้ด้วยการทำกฎหมายให้เป็นกฎหมาย แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้บังเกิดผลอย่างยั่งยืน เช่น ปัญหาชายแดนติด การลักลอบเข้าเมือง การกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการสร้างสภาวะที่เกื้อกูลต่อการดำเนินการของฝ่ายเราทั้งในประเทศและนอกประเทศ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเช่นการจัดทำโครงการหมู่บ้านชายแดนเข้มแข็งคู่ขนาน การสนับสนุนการศึกษาของเยาวชนชายแดนให้มีความรู้ความสามารถแล้วกลับไปอยู่เพื่อพัฒนาบ้านเกิดในพื้นที่ชายแดนต่อไป

3. การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ยังต้องปฏิบัติต่อไปอย่างต่อเนื่องเพราะค่านิยมและหลักคิดของเพื่อนบ้านบางประเทศ เช่น เมียนมายังคงให้ความสำคัญกับทหารว่าเป็นองค์กรหรือเป็นบุคคลที่จะช่วยประสานงานและมีอำนาจในการตกลงใจได้ทุกๆ เรื่องการจะทำให้ประเทศเพื่อนบ้านให้ความสำคัญกับหน่วยงานที่รับผิดชอบว่าจะสามารถตกลงใจและแก้ปัญหาได้จริงตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่นั้นอาจต้องใช้เวลาสักระยะหนึ่ง

4. การปฏิบัติการในพื้นที่ระว่างป้องกัน เป็นภารกิจลับและเป็นภารกิจหลักทางทหารที่จะต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อประกันความสำเร็จให้ฝ่ายเราสามารถดำเนินการใดๆ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตต่อประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งหมายถึงว่ากองกำลังป้องกันชายแดนยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องมีไว้ เนื่องจากยังมีการกึ่งที่จะต้องปฏิบัติเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนไปจนกว่าจะมีการปักปันเขตแดนและเคารพสิทธิในอาณาเขตซึ่งกันและกันตลอดจนภัยคุกคามรูปแบบใหม่จะได้รับการป้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

การนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาด้านจังหวัดต่างๆ อาจมีบริบทของสังคม ภูมิสังคม ค่านิยมต่างกันบ้าง ควรปรับบทบาทและแนวคิดของกองกำลังป้องกันชายแดนแต่ละกองกำลังให้เื้อต่อพื้นที่นั้นๆ รวมถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ในพรมแดนด้านประเทศอื่นๆ ตลอดจนพรมแดนทางน้ำก็เช่นเดียวกันคือควรปรับให้เหมาะกับแต่ละพื้นที่ นอกจากนั้นควรมีการวิจัยต่อไปอีกว่าเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนไปถึงห้วงเวลาใดสมควรจะปรับบทบาทปรับภารกิจของกองกำลังป้องกันชายแดนให้เป็นเช่นไรจึงจะบังเกิดประโยชน์สูงสุดต่อยุทธศาสตร์ชาติ